

Návrh manuálu pro založení sociálního podniku

Bc. Lucie Řezníčková

Diplomová práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav podnikové ekonomiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie Řezníčková**
Osobní číslo: **M19117**
Studijní program: **N0413A050023 Ekonomika podniku a podnikání**
Studijní obor: **Podnikání a ekonomika podniku**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Návrh manuálu pro založení sociálního podniku**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Zpracujte literární rešerši k tématu sociálního podnikání.

II. Praktická část

- Provedte analýzu sociálního podnikání ve vybraném kraji ČR.
- Navrhněte manuál pro založení sociálního podniku.
- Zhodnotte ekonomickou a časovou náročnost založení sociálního podniku.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- DENNY, Simon a Frederick SEDDON. *Social enterprise: accountability and evaluation around the world*. 1st. ed. Routledge, 2013, 264 s. ISBN 9780415626101.
- DOHNALOVÁ, Marie a Ladislav PRŮŠA. *Sociální ekonomika*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 175 s. ISBN 9788073575731.
- DOHNALOVÁ, Marie. *Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 131 s. ISBN 9788073572693.
- DOŘIČÁKOVÁ, Šárka a René PASTRŇÁK. *Aktuální otázky sociálního podnikání v České republice*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2017, 143 s. ISBN 9788074649691.
- YUNUS, Muhammad a Karl WEBER. *Building social business: the new kind of capitalism that serves humanity's most pressing needs*. 1st. ed. New York: Public Affairs, 2010, 226 s. ISBN 9781586488246.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Šárka Dořičáková, Ph.D.**
Ústav podnikové ekonomiky

Datum zadání diplomové práce: **15. ledna 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **20. dubna 2021**

L.S.

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Petr Novák, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na sociální podnikání v Moravskoslezském kraji. V první části této práce byl zpracován rozbor literárních děl zaměřených na problematiku sociálního podnikání. V této části byly definovány pojmy z oblasti sociálního podnikání, organizace podporující sociální podniky v České republice, právní formy nebo formy financování. V úvodu praktické části byla zpracována analýza sociálního podnikání v Moravskoslezském kraji. V rámci této analýzy byly zjištěny právní formy sociálních podniků v této lokalitě, skupiny znevýhodněných osob zaměstnávaných v sociálních podnicích či možnosti stáží. Tato část sloužila jako podklad pro zpracování hlavního cíle této diplomové práce - návrh manuálu pro založení sociálního podniku. Dílčím cílem v této diplomové práci bylo zhodnocení časové a ekonomické náročnosti celého procesu založení. Přínosem této práce bylo zpracování manuálu pro začínající sociální podnikatele.

Klíčová slova: sociální ekonomika, sociální podnikání, indikátory sociálního podniku, sociální podnikatel, znevýhodněné osoby na trhu práce

ABSTRACT

This diploma thesis is focused on social entrepreneurship in the Moravian-Silesian region. The first part contains research of literature focused on the topic of social entrepreneurship. Several terms were defined in this part such as terms from social entrepreneurship, organizations supporting social enterprises in the Czech Republic, legal forms or forms of financing. The analyse of social entrepreneurship in the Moravian-Silesian region was done in the introduction of practical part. The legal forms of social enterprises in this locality, groups of disadvantaged persons employed in social enterprises or the possibilities of internships were found out within this analysis. This part served as a base for the main purpose of this thesis – design a manual for the establishment of a social enterprise. A partial purpose of this diploma thesis was to evaluate the time and economic demands of the entire establishment process. The contribution of this thesis was the elaboration of a manual for beginning social entrepreneurs.

Keywords: social economy, social entrepreneurship, social enterprise indicators, social entrepreneur, disadvantaged persons on the labor market

Na začátku své diplomové práce bych ráda poděkovala paní Mgr. Šárce Dořičákové, Ph.D. za odborné rady a čas, který mi při vedení této diplomové práce věnovala. Dále bych chtěla poděkovat všem sociálním podnikům v Moravskoslezském kraji, které semnou sdílely své zkušenosti z oblasti sociálního podnikání.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ	13
I TEORETICKÁ ČÁST	14
1 SOCIÁLNÍ EKONOMIKA	15
1.1 NÁVRH ZÁKONA O SOCIÁLNÍM PODNIKÁNÍ	15
2 SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ	16
2.1 VYMEZENÍ POJMU SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ A SOCIÁLNÍHO PODNIKU	16
2.2 HISTORIE SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ VE SVĚTĚ I U NÁS.....	17
2.2.1 Sociální podnikání ve světě.....	17
2.2.2 Sociální podnikání v Evropě	17
3 ORGANIZACE PODPORUJÍCÍ SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ	18
3.1 TESSEA ČR, z.s.....	18
3.2 PROJEKT PODPORA SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ V ČR	18
3.3 KOMORA SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ	19
3.4 VÝZKUMNÁ SPOLEČNOST EMES	19
3.5 KLASTR SOCIÁLNÍCH INOVACÍ A PODNIKŮ - SINEC z.s.....	19
4 PRINCIPY SOCIÁLNÍHO PODNIKU A SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST FIREM	20
4.1 PRINCIPY SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ	20
4.2 SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST FIREM	20
5 INDIKÁTORY INTEGRAČNÍHO SOCIÁLNÍHO PODNIKU	21
5.1 0. OBECNÁ DEFINICE	21
5.2 1. SOCIÁLNÍ PROSPĚCH	22
5.2.1 Osoby znevýhodněné na trhu práce	23
5.3 2. EKONOMICKÝ PROSPĚCH	24
5.4 3. ENVIRONMENTÁLNÍ A MÍSTNÍ PROSPĚCH	26
6 PRÁVNÍ FORMY SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ	27
6.1 NEZISKOVÉ SUBJEKTY SOCIÁLNÍ EKONOMIKY	28
6.1.1 Obecně prospěšná společnost.....	28
6.1.2 Zapsaný spolek.....	28
6.1.3 Zapsaný ústav	29
6.1.4 Nadace a nadační fond	29
6.1.5 Církev a náboženské společnosti	29
6.2 ZISKOVÉ SUBJEKTY SOCIÁLNÍ EKONOMIKY	29

6.2.1	Obchodní společnosti	29
6.2.2	Družstvo	30
6.2.4	Osoby samostatně výdělečně činné – živnost	30
7	ZPŮSOBY FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ.....	32
7.1	VLASTNÍ ZDROJE	32
7.2	PŘÍSPĚVKY POSKYTOVANÉ DLE ZÁKONA O ZAMĚSTNANOSTI	32
7.3	DOTACE	32
7.4	PŮJČKY A ÚVĚRY.....	33
7.4.1	Úvěry v programu S-PODNIK.....	33
7.4.2	Sociální bankovníctví České spořitelny	33
7.5	GRANTY, CENY, START-UPY	34
7.5.1	Stabilizační grant pro sociální podniky od ČSOB	34
7.5.2	Impact first	34
7.5.3	Social Impact Award.....	34
7.6	VEŘEJNÉ ZAKÁZKY	34
7.7	SPONZOŘI A DARY	35
8.1	PODNIKATELSKÝ PLÁN	36
9	METODY PRO ANALÝZU PROSTŘEDÍ	38
9.1.1	PEST analýza	38
9.1.2	SWOT analýza	38
10	SHRNUTÍ POZNATKŮ Z TEORETICKÉ ČÁSTI	39
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
11	ANALÝZA SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI.....	41
11.1	NEZAMĚSTNANOST V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI	42
11.2	PRÁVNÍ FORMY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI	43
11.3	ZAMĚSTNÁVÁNÍ ZNEVÝHODNĚNÝCH SKUPIN V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI	44
11.4	MOŽNOST STÁŽE	46
11.5	POSKYTOVATELÉ NÁHRADNÍHO PLNĚNÍ	46
12	ANALÝZY PROSTŘEDÍ SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ	48
12.1	PEST ANALÝZA – ANALÝZA MAKROPROSTŘEDÍ.....	48
12.1.1	Politicko-právní faktory	48
12.1.2	Ekonomické faktory	49
12.1.3	Sociokulturní faktory	50
12.1.4	Technologické faktory	50
12.2	SWOT ANALÝZA	50
12.2.1	Silné stránky.....	51
12.2.2	Slabé stránky	51
12.2.3	Příležitosti	52

12.2.4	Hrozby	52
13	KVALITATIVNÍ VÝZKUM.....	53
13.1	CÍLE VÝZKUMU	53
13.2	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	53
13.3	VOLBA VÝZKUMNÉ STRATEGIE	53
13.4	VÝBĚR VÝZKUMNÉHO SOUBORU	54
13.5	METODA VÝZKUMU A TECHNIKA SBĚRU DAT	54
13.6	VSTUP VÝZKUMNÍKA DO TERÉNU A ETICKÁ DILEMATA	55
13.7	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	55
13.8	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	59
14	MANUÁL PRO ZALOŽENÍ SOCIÁLNÍHO PODNIKU.....	61
14.1	MYŠLENKA PODNIKÁNÍ	61
14.2	VOLBA PRÁVNÍ FORMY	62
14.3	POSTUP ZALOŽENÍ	64
14.3.1	OSVČ	64
14.3.2	Obchodní korporace	65
14.3.3	Nestátní neziskové organizace	66
14.4	VÝBĚR PROSTOR	66
14.5	VÝBĚR ZAMĚSTNANCŮ	67
14.6	DALŠÍ POVINNOSTI PRO PODNIKATELE	68
14.6.1	Založení bankovního účtu	68
14.6.2	Daně	68
14.6.3	Elektronická evidence tržeb	69
14.6.4	Česká správa sociálního zabezpečení.....	70
14.6.5	Zdravotní pojišťovna.....	71
14.7	NAPLŇOVÁNÍ INDIKÁTORŮ SOCIÁLNÍHO PODNIKU.....	72
14.7.1	Obecná definice.....	72
14.7.2	Sociální prospěch	74
14.7.3	Ekonomický prospěch.....	76
14.7.4	Environmentální a místní prospěch.....	77
14.8	FINANCOVÁNÍ PODNIKU	78
14.8.1	Vlastní zdroje	79
14.8.2	Slevy na dani	79
14.8.3	Příspěvky poskytované dle zákona o zaměstnanosti.....	80
14.8.4	Dotace	81
14.8.5	Úvěry v programu S-Podnik	83
14.8.6	Stabilizační grant pro sociální podniky od ČSOB	84
14.8.7	Akcelerační programy	84
14.8.8	Veřejné zakázky	84
14.8.9	Sponzoři a dary	85

15 ČASOVÁ A NÁKLADOVÁ ANALÝZA	86
15.1 ČASOVÁ ANALÝZA	86
15.2 EKONOMICKÁ ANALÝZA.....	87
ZÁVĚR	89
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	91
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	98
SEZNAM OBRÁZKŮ	99
SEZNAM TABULEK.....	100
SEZNAM PŘÍLOH.....	101

ÚVOD

Sociální podnikání se postupem času stalo fenoménem po celém světě. Tato oblast podnikání není zaměřena pouze na tvorbu zisku, ale především na činnosti přispívající společnosti ze sociální, ekonomické či environmentální oblasti. V České republice neexistuje platná legislativa pro oblast sociálního podnikání, proto hlavním cílem této práce je vytvoření manuálu pro založení sociálního podniku na základě zkušeností sociálních podnikatelů.

Teoretická část této diplomové práce je zaměřena na rozbor literárních děl z oblasti sociálního podnikání. Kapitoly jsou věnovány indikátorům sociálního podniku, historii tohoto odvětví, organizacím, možnostem financování apod. Teoretická část obsahuje také obecné znalosti týkající se založení jakéhokoliv podniku, konkrétně se jedná o právní formy či potřebné dokumenty. Tato část slouží jako podklad pro vypracování praktické části.

Praktická část je rozdělena na dvě oblasti – analytickou a projektovou. Úvod analytické části se zaměřuje na sociální podnikání v České republice, dále poté pouze na Moravskoslezský kraj, ve kterém si tato oblast získala značnou oblibu. Analýza sociálního podnikání v Moravskoslezském kraji obsahuje rozbor právních forem, znevýhodněných skupin zaměstnáváných v těchto podnicích, možnosti stáží či poskytování náhradních plnění. Pro detailnější rozbor jsou zde zpracovány PEST a SWOT analýzy.

Druhá polovina této části se zaměřuje na kvalitativní výzkum, který obsahuje rozhovory se sociálními podnikateli z Moravskoslezského kraje. Na základě těchto informací je sepsána kapitola o indikátorech v praktickém manuálu.

Druhá část praktické části je věnována tvorbě manuálu pro založení sociálního podniku. Úvod je zaměřen na definování důležitých otázek při začátcích podnikání, klíčové informace při výběru vhodné právní formy či následný postup založení. Nedílnou součástí budování podniku je také výběr prostor či zaměstnanců a povinnosti podnikatele vůči ostatním institucím, které jsou blíže rozepsány v dalších kapitolách.

Indikátory sociálního podniku jsou nedílnou součástí tohoto manuálu. Pro udělení statusu je nutné doložit určitý počet indikátorů a prokázat tak dobré úmysly podnikání v oblasti sociální, environmentální a ekonomické. Nutnou součástí celého procesu je kapitola financování sociálního podniku, ve které jsou představeny možnosti financování nejen

v Moravskoslezském kraji, ale také v celé České republice. V závěru této práce je zpracována časová a ekonomická analýza pro založení sociálního podniku.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ

Diplomová práce bude zpracována pro oblast sociálního podnikání v Moravskoslezském kraji. Pro získání informací a zkušeností budou osloveni všichni sociální podnikatelé v Moravskoslezském kraji evidovaní na oficiálních stránkách Českého sociálního podnikání.

Hlavním cílem této práce bude vytvoření manuálu pro založení sociálního podniku. Informace zjištěné při kvalitativním výzkumu budou zpracovány jako praktický návod pro začínající podnikatele. Právě zkušenosti a vědomosti podnikatelů, kteří si celým procesem prošli, by měly být značným přínosem pro začátečníky a měly by celý proces ulehčit.

Při zpracování hlavních a dílčích cílů je nutná literární rešerše týkající se této oblasti podnikání. Informace budou čerpány jak z českých literárních zdrojů, tak ze zahraničních. Jelikož nemá sociální podnikání platnou legislativu, bude zde použito značné množství internetových zdrojů zaměřených na tuto problematiku. Konkrétně se jedná o stránkách Českého sociálního podnikání, Komory sociálních podniků či webové stránky ministerstev.

Pro analýzu vnějšího prostředí sociálních podniků bude použita PEST a SWOT analýza a pro přehlednější zobrazení nákladů a časové náročnosti založení sociálního podniku, časová a nákladová analýza.

Pro zjištění potřebných informací a zkušeností sociálních podnikatelů bude využita metoda kvalitativního výzkumu, konkrétně technika polostrukturovaného rozhovoru. V závislosti na probíhající pandemické situaci a dodržení opatření, které vyhlásila vláda České republiky, bude tato technika upravena. Při zpracování informací od jednotlivých sociálních podniků bude dbáno na anonymitu respondenta, tak aby nedošlo k úniku citlivých informací.

Pro vyhodnocení kvalitativního výzkumu bude stanovena hlavní a vedlejší výzkumná otázka:

Hlavní výzkumná otázka: Jak sociální podnikatelé interpretují zkušenosti se zahájením sociálního podnikání?

Vedlejší výzkumná otázka: Jak sociální podnikatelé interpretují možnosti poradenství a podpory pro začínající sociální podnikatelé?

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ EKONOMIKA

Podle Dohnalové a Průši (2011, s.7) lze sociální ekonomiku definovat jako část národního hospodářství, kterou tvoří soukromé ekonomické subjekty, které provozují ekonomickou činnost a zároveň sledují sociální či ekonomické cíle v dané oblasti. Tyto subjekty nejsou závislé na státu, fungují jako samostatné jednotky za účelem produkce výrobků či služeb a zároveň vytvářejí pracovní místa pro zaměstnance, ale také dobrovolníky. Tuto část ekonomiky lze zařadit mezi tzv. třetí sektor.

1.1 Návrh zákona o sociálním podnikání

V České republice prozatím neexistuje platná legislativa, která by tuto oblast právně vymezovala. Ze strany veřejnosti je o sociálním podnikání stále větší zájem, což dokazuje každoroční nárůst sociálních podniků po celé České republice. Je proto nezbytné tuto legislativu vymezit. Návrh zákona o sociálním podnikání připravuje již od roku 2014 Úřad vlády ČR ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem průmyslu a obchodu. Mezi další významné agentury a spolky, které se podílí na tvorbě lze zařadit Agenturu pro sociální začleňování či spolek TESSEA ČR. Právě díky těmto institucím je zákon připravován ve spolupráci s odborníky, ale především ze zkušeností samotných podnikatelů. (Zákon o sociálním podnikání, ©2017)

Zákon o sociálním podnikání bude upravovat tyto oblasti:

- Podmínky pro přiznání a odnětí statusu sociálního podniku.
- Práva a povinnosti osob se statutem sociálního podniku.
- Stanovení mechanismu kontroly dodržování podmínek pro přiznání statusu sociálního podniku.
- Vymezení správce agendy (Ministerstvo práce a sociálních věcí) a jeho odpovědnosti za správní rozhodování o statusu sociálního podniku, kontrolu, evidenci sociálních podniků a zpracování Strategie rozvoje sociální ekonomiky.
- Zřízení Rady pro rozvoj sociální ekonomiky jako poradního orgánu vlády. (Zákon o sociálním podnikání, ©2017)

2 SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ

Sociální podnikání je nový druh podnikání, jehož cílem je vyřešit sociální problém pomocí obchodních metod, například výrobou výrobků nebo poskytováním služeb. Sociální podnik musí obecně splňovat jisté podmínky, především být dlouhodobě finančně soběstačný a vytvářet zisk. Obliba tohoto trendu ve světě stále narůstá. (Yunus, Weber, 2010, s. 1,4)

2.1 Vymezení pojmu sociální podnikání a sociálního podniku

Sociální podnikání se zrodilo v České republice v průběhu minulého desetiletí 21. století. Jedná se o podnikatelskou činnost, která je prováděna za účelem generování zisku, ale taktéž je zde vykonáván veřejně prospěšný cíl. Tento cíl zde není konkrétně specifikován, jedná se obecně o činnost, která napomáhá společnosti. Zisky plynoucí z tohoto podnikání jsou investovány zpět do obchodní činnosti nebo do rozvoje veřejně prospěšného cíle. Rozvoji sociálního podnikání v České republice napomohla především podpora dotačních programů ze strany Evropské Unie. (Venclík, 2016, s. 21)

Nestátní nezisková organizace TESSEA ČR, která se zabývá rozvojem sociálního podnikání v České republice, definovala dva následující subjekty sociálního podnikání:

Sociální podnik

„Subjekt sociálního podnikání“, tj. právnická osoba založená dle soukromého práva nebo její součást nebo fyzická osoba, které splňují principy sociálního podniku. Sociální podnik naplňuje veřejně prospěšný cíl, který je formulován v zakládacích dokumentech. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu – ekonomického, sociálního a environmentálního. (Definice a principy sociálního podniku, ©2021)

Integrační sociální podnik

„Subjekt sociálního podnikání“, tj. právnická osoba založená dle soukromého práva nebo fyzická osoba, které splňují principy integračního sociálního podniku. Integrační sociální podnik naplňuje veřejně prospěšný cíl, kterým je zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, a tento cíl je formulován v zakládacích dokumentech. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu – ekonomického, sociálního a environmentálního. (Definice a principy sociálního podniku, ©2021)

Kvalifikace sociálního podniku, popřípadě integračního sociálního podniku je podmíněna tzv. indikátory, které budou blíže specifikovány v samostatné kapitole. Aby se podnik

mohl kvalifikovat, jako sociální musí splňovat celkem 16 indikátorů z 19 možných, přičemž 8 z nich je povinných. V případě integračního podniku se jedná o 16 indikátorů z 20, přičemž 10 z nich je povinných. (Definice a principy sociálního podniku, © 2021)

2.2 Historie sociálního podnikání ve světě i u nás

2.2.1 Sociální podnikání ve světě

Dohnalová (2012, s. 45-46) charakterizuje sociální podnikání jako celosvětový fenomén dnešní doby. Definice sociálního podnikání se ovšem v každé zemi liší, což je dáno především legislativním systémem. Za významnou osobnost v této sféře lze považovat Billa Draytona, který založil v roce 1982 organizaci Ashoka. Ta byla inspirací pro ostatní země a vzniklo více než 18 dalších organizací po celém světě, které si daly za úkol podporovat sociální podnikání napříč světem. Tento trend zaznamenaly i univerzity a výzkumná centra, která začala vyučovat předměty zaměřené na sociální podnikání či zakládat výzkumné sítě. Příkladem je Social Enterprise Knowledge Network, která vznikla pod záštitou Harvardské univerzity a spojuje odborníky na sociální podnikání z 11 zemí.

2.2.2 Sociální podnikání v Evropě

Syrovátková (2010, s. 12) datuje první zmínky o sociálním podnikání na konec 19. století. Rozvoj tohoto odvětví byl potlačen první a druhou světovou válkou a mnohé informace z tohoto období nebyly dochovány. Po první světové válce začala v Evropě vznikat družstva obchodní, řemeslná, neúvěrní, bytová, spotřební a zemědělská. Až třetina obyvatelstva byla přímo spojena s družstevnictvím a silně konkurovala soukromým korporacím. Prvním známým představitelem sociálního podnikání v Evropě bylo družstvo v anglickém Rochdale, které vzniklo v roce 1944.

K definování celkové problematiky sociálního podnikání přispěla v 80. letech minulého století Evropská Unie. V roce 1970 vznikla Národní rada, která v pozdějších letech vydala tzv. Chartu sociální ekonomiky, která charakterizovala hlavní hodnoty sociální ekonomiky, které mezi sebou subjekty sdílejí. (Syrovátková, 2010, s. 12)

3 ORGANIZACE PODPORUJÍCÍ SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ

3.1 TESSEA ČR, z.s.

Mezi nejvýznamnější organizaci podporující sociální podnikání u nás lze zařadit nestátní neziskovou organizaci TESSEA ČR, z.s. která je tvůrcem principů a indikátorů sociálního podnikání. Organizace vznikla v roce 2009 v rámci projektu Tematická síť pro rozvoj sociální ekonomiky a propojuje podnikatele, nestátní neziskové organizace, vysoké školy a další instituce, které mají jeden společný zájem - sociální podnikání. Tato organizace zastřešuje a napomáhá sociálním podnikům ve všech krajích České republiky. Je tvůrcem obecných pojmů, definic, principů či indikátorů sociálního podnikání, které byly několikrát upraveny na základně podnětů z praxe. (TESSEA buduje kapacitu za účelem posílení sociálního začleňování, ©2020)

3.2 Projekt podpora sociálního podnikání v ČR

Tento projekt pod záštitou MPSV má za cíl zvyšovat povědomí o sociálním podnikání mezi podnikateli, ale také mezi nezainteresovanými jednotlivci. V rámci tohoto projektu byl vybudován webový portál www.ceske-socialni-podnikani.cz, který poskytuje informace v oblasti sociálního podnikání. V rámci projektu vznikly další podprojekty, které usnadňují práci sociálním podnikatelům a napomáhají tak vzniku nových projektů. Mezi tyto projekty patří:

- Lokální konzultanti – Začínající či budoucí sociální podnikatelé mohou využít odborného poradenství lokálních konzultantů. Ti poskytují praktické rady, seznamují se s podnikovým procesem, napomáhají jeho chodu či informují o možnosti veřejných zakázek.
- Odborné poradenství z řad expertů – Ti se zaměřují především na oblast financí, marketingu, krizového řízení, personalistiky či managementu. Jejich znalosti jsou poskytovány jak začátečníkům, tak zkušeným podnikatelům.
- Stáže – Tyto stáže slouží především k načerpání informací a dovedností z praxe. V sociálním podnikání je důležitá především práce se znevýhodněnou skupinou. Možnost stáže nabízí jejímu účastníkovi náhled do této problematiky a taktéž poučení se z chyb jiných sociálních podnikatelů. (Projekt Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje, ©2021)

3.3 Komora sociálních podniků

Komora sociálních podniků je instituce, která vznikla na základě podnětů z řad sociálních podniků. Tato instituce zastřešuje sociální podnikání, sociální inovace a sociální ekonomiku. Mezi její činnosti lze zařadit například vzdělávání, odborné poradenství, publikaci či iniciaci vzniku nových sociálních podniků. Spolupracuje s odborníky, kteří mají jak teoretické znalosti, tak především poznatky z praxe. Mezi její cíle patří především zaměstnávání všech obyvatel bez rozdílu na jejich znevýhodnění, pomoc potřebným či podpora odpovědné a spokojené společnosti. Komora spolupracuje na smluvní bázi či využívá odborných konzultací s kraji, městy, hospodářskými komorami, nestátními neziskovými organizacemi, univerzitami nebo úřady. (Předmět činnosti komory, ©2014), (Komunikace – spolupráce, ©2014)

3.4 Výzkumná společnost EMES

Dohnalová a Průša (2011, s. 31) charakterizují EMES jako vědeckou instituci zaměřující se na vývoj sociálního podnikání v Evropě. Publikace je zaměřena především na studie, jejichž hlavním cílem je porozumění zkušenostem subjektů z různých zemí. Instituce definovala subjekty sociální ekonomiky a podporuje vzdělávání týkající se této oblasti na evropských univerzitách. Prezidentem této sítě je ředitel centra sociální ekonomiky a vědecký pracovník Jacques Defourny.

3.5 Klastř sociálních inovací a podniků - SINEC z.s.

Zástupci sociálních podniků v Moravskoslezském kraji založili v roce 2013 Klastř sociálních inovací a podniků SINEC z.s., který slouží k podpoře sociálních podniků v této oblasti. Mezi nejvýznamnější cíle tohoto spolku patří například:

- Poskytnutí informací v oblasti sociálního podnikání.
- Podpora nových a stávajících podniků.
- Podpora vzdělávání a zvyšování kvalifikace.
- Sdílení poznatků a spolupráce.
- Zjednodušení dostupnosti finančních prostředků. (O nás, ©2014)

4 PRINCIPY SOCIÁLNÍHO PODNIKU A SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST FIREM

4.1 Principy sociálního podnikání

Doříčáková a Pastrňák (2017, s. 29) uvádí, že sociální podniky v České republice splňovat tzv. principy sociálního podniku – sociální, ekonomický, environmentální a místní. Mezi sociální podniky tudíž nepatří subjekty, které se samy označí jako sociální či společensky odpovědné. V případě integračního sociálního podniku se setkáváme s mylným zařazením podniků, které zaměstnávají osoby se zdravotním postižením. Taktéž pro ně platí stejná pravidla, a to naplnění třech principů sociálního podnikání.

4.2 Společenská odpovědnost firem

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, sociální podnikání se často zaměřuje s pojmem společensky odpovědné firmy. Tento pojem je taktéž označován zkratkou CSR, vycházející z anglických slov Corporate Social Responsibility. Definice tohoto pojmu není stanovena, ovšem v praxi je chápán jako dobrovolné stanovení etických standardů. Podnik se snaží minimalizovat dopady své činnosti na životní prostředí, naslouchat svým zaměstnancům, budovat s nimi dobré vztahy a podporovat oblast, ve které se nachází. Tyto firmy jsou založeny především za účelem dosažení zisku, společenská odpovědnost je pouze dobrovolným chováním, které firmě může přinést benefity ve formě odlišnosti od konkurence či atraktivity pro zaměstnance. (Kuldová, 2010, s. 15,18)

Společensky odpovědná firma respektuje ekonomickou, sociální a environmentální sféru, které se dohromady označují jako Triple-bottom Line. V dnešní společnosti se setkáváme s hodnocením podniků na základě finančního kapitálu, ovšem nositelem bohatství je sociální kapitál. To jak lidé využívají své schopnosti a dovednosti je důležité pro vytváření kladných hodnot ve finanční, sociální či environmentální sféře. (Denny, Seddon, 2013, s. 20)

5 INDIKÁTORY INTEGRAČNÍHO SOCIÁLNÍHO PODNIKU

Indikátory sociálního podnikání platné od 10.10.2014 jsou inovovanou verzí indikátorů z roku 2011 a mohou nabývat pouze dvou hodnot ANO či NE. Do jaké míry byl daný indikátor splněn a zda podnik splňuje požadavky sociálního podniku či integračního sociálního podniku je na posouzení hodnotitele. (TESSEA, 2014)

Pro integrační sociální podnik je stanoveno celkem 20 indikátorů, z nichž 10 je povinných. Jestliže se chce podnik kvalifikovat jako sociální, musí splňovat 10 povinných a 6 nepovinných indikátorů, což je 80% z celkového počtu. Indikátory jsou rozděleny do čtyř částí – obecná definice, sociální prospěch, ekonomický prospěch, environmentální a místní prospěch. Pod tyto části jsou dále rozděleny jednotlivé indikátory. (Definice a principy sociálního podniku, ©2021)

5.1 0. Obecná definice

Pod oblast obecné definice řadíme veřejně prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce. Tento cíl je formulován v zakládacích dokumentech a naplňován prostřednictvím jednotlivých aktivit. Tato skupina zahrnuje celkem 4 indikátory. (TESSEA, 2014)

a) Veřejně prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce

0a1 – Veřejně prospěšný cíl v oblasti zaměstnávání znevýhodněných osob je formulován v zakládacích dokumentech případně v jiných právně závazných dokumentech daného podniku. Tyto dokumenty jsou veřejně dostupné na webových stránkách organizace nebo na jiném veřejném místě. Dostupnost informací je důležitá zejména z důvodů transparentnosti podniku, proto nepostačí zveřejnění v Obchodním rejstříku. (TESSEA, 2014)

0a2 – Reálně se uskutečňují veřejně prospěšné činnosti v oblasti zaměstnávání znevýhodněných osob, které jsou v souladu s veřejně prospěšným cílem. Podnik zveřejňuje ve zprávě o činnosti seznam aktivit, které jsou v souladu s veřejně prospěšným cílem. V případě integračního sociálního podniku jsou povinné aktivity v oblasti zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce. Jestliže podnik vykonává i jiné prospěšné aktivity mohou zde být zveřejněny. (TESSEA, 2014)

V České republice prozatím neexistuje definice veřejně prospěšného cíle. Právně se s tímto pojmem setkáváme pouze v souvislosti s veřejně prospěšnou právnickou osobou. Již v minulosti se Zákonem o statusu veřejné prospěšnosti zabývala Poslanecká sněmovna, ovšem návrh byl zamítnut. Veřejná prospěšnost zůstala nedefinovaná, právně existuje pouze definice obecné prospěšnosti. V jiných zemích je tento status identifikací organizací, které veřejně prospívají svému okolí. Označení jim poskytuje značné výhody v oblasti financí či daňových úlev. (Co je a co není veřejná prospěšnost, ©2021)

0a3 – Některá ze zapojených osob či skupin poskytla vyjádření či doklad o veřejně prospěšných aktivitách podniku v oblasti zaměstnávání znevýhodněných osob. Tento indikátor lze doložit písemným dokladem, kterým může být například čestné prohlášení nebo veřejné vyjádření. Další možností je poskytnutí kontaktních údajů na dvě zainteresované osoby, na základě jejichž ústní reference stanoví hodnotitel rozhodnutí. (TESSEA, 2014)

0a4 – Podnik má etický kodex, který je veřejně dostupný na webových stránkách podniku či na jiném veřejně dostupném místě. Etický kodex je vyjádření etických principů vůči zaměstnancům i vůči okolí podniku. Nejedná se o interní směrnici týkající se procesů, je to především zobrazení hodnot, které podnik veřejně uznává. (TESSEA, 2014)

5.2 1. Sociální prospěch

Oblast sociálního prospěchu zahrnuje celkem tři části. První je zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce a zahrnuje celkem 3 indikátory. Druhou skupinou je účast zaměstnanců a členů na směřování podniku, ve které se nachází celkem dva indikátory. Poslední část klade důraz na rozvoj pracovních kompetencí znevýhodněných zaměstnanců a obsahuje pouze jeden indikátor. (TESSEA, 2014)

a) Zaměstnávání a sociální začleňování osob znevýhodněných na trhu práce

1a1 – Podíl zaměstnanců patřících mezi znevýhodněné skupiny je k celkovému počtu zaměstnanců alespoň 30 %. Tento výpočet je upřesněn v § 15 vyhlášky č. 518/2004 Sb., a jeho výsledek je veřejnosti přístupný. Osoby patřící do znevýhodněných skupin jsou blíže specifikovány v kapitole 5.2.1. (TESSEA, 2014)

1a2 – Aktivity podniku jsou soustředěny na cílové skupiny, které jsou zveřejněny ve zprávě o činnosti podniku. (TESSEA, 2014)

1a3 – Specifické potřeby zaměstnanců ze znevýhodněných skupin jsou podporovány ze strany zaměstnavatele. Tento indikátor lze doložit dokladem o provedení služby či pracovní smlouvou včetně náplně práce zaměstnance, který byl za tímto účelem přijat. (TESSEA, 2014)

b) Účast zaměstnanců a členů na směřování podniku

1b1 – Zaměstnanci nebo členové podniku jsou pravidelně informováni o jeho chodu, výsledcích hospodaření a naplňování veřejně prospěšných cílů. Tento indikátor lze prokázat například emailovou komunikací, zápisy ze schůzí či interním zpravodajem. Tyto informace jsou nad rámec údajů, které jsou zveřejňovány ve zprávě o činnosti podniku. (TESSEA, 2014)

1b2 – Zaměstnanci nebo členové se podílí na rozhodování o budoucím směru podniku. Tento indikátor lze doložit emailovou komunikací, interním zpravodajem, zápisy ze schůzí nebo jiným prokazatelným způsobem. Tento indikátor patří mezi ty nejdiskutovanější. Jeho naplnění je poněkud složité, jestliže podnik zaměstnává znevýhodněné osoby, které nejsou schopny se zapojit do procesu rozhodování. Podmínkou je tedy vytvoření prostoru pro zaměstnance a členy, kteří mají zájem se na rozhodování podílet. Tento indikátor naplňují především družstva, jestliže jsou jejich zaměstnanci zároveň členy. (TESSEA, 2014)

5.2.1 Osoby znevýhodněné na trhu práce

Sociální podnikání je založeno za účelem podpory osob, které jsou znevýhodněné na trhu práce. Existuje několik skupin těchto osob:

- osoby se zdravotním postižením – zdravotní postižení těchto osob představuje handicap k ostatním členům společnosti,
- mládež a mladí dospělí – jedná se o osoby ve věkové skupině 15 – 26 let, které pocházejí ze sociálně slabých rodin, nacházejí se v obtížné životní situaci nebo tráví čas vandalismem, užíváním drog apod.,
- osoby dlouhodobě nezaměstnané – jsou evidovány déle než 1 rok na Úřadu práce
- osoby se zkušeností se závislostí na návykových látkách – osoby s diagnostikovanou závislostí na návykových látkách,
- osoby pečující o blízkou osobu - důsledkem dlouhodobé péče o jiné se mohou stát vyloučenou skupinou,

- osoby bez přístřeší – bez přístupu k bydlení,
- oběti – domácí násilí, obchod s lidmi, trestní řízení,
- osoby opouštějící zařízení – po výkonu trestu nebo ochranné či ústavní péče,
- další nespecifikované sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené osoby. (Osoby znevýhodněné na trhu práce, ©2014)

c) Důraz na rozvoj pracovních kompetencí znevýhodněných zaměstnanců

1c1 – Znevýhodněným zaměstnancům jsou zajišťovány interní a externí školení, kurzy a kvalifikace, které souvisí s výkonem práce. Není zde stanoven počet či podíl zaměstnanců ze znevýhodněných skupin, kteří musí vzdělávání podstoupit. Indikátor se dokládá soupisem školení, kurzů, kvalifikací a certifikátů z externích školení za posledních 12 měsíců nebo individuálním plánem vzdělávání pro určité zaměstnance. (TESSEA, 2014)

5.3 2. Ekonomický prospěch

Ekonomický prospěch zahrnuje celkem 7 částí, pro které je vytvořeno 8 indikátorů.

a) Případný zisk používán přednostně pro rozvoj sociálního podniku a/nebo pro naplnění veřejně prospěšných cílů

2a1 – Více než 50% zisku je investováno do rozvoje sociálního podniku nebo je použito k naplňování veřejně prospěšných cílů. Informace o nakládání se ziskem je veřejně dostupná a lze ji nalézt v účetních závěrkách běžného a minulého období nebo ve zprávě o činnosti podniku. Jestliže na začátku podnikání investovali členové, společníci, manažeři či vlastníci vlastní prostředky, může být menší část zisku rozdělena mezi tyto strany. (TESSEA, 2014)

b) Autonomie v manažerském rozhodování a řízení na externích zakladatelích nebo zřizovatelích

2b1 – Manažerské řízení podniku je nezávislé na externím zřizovateli či vlastníkovi. Nezávislost je v tomto případě velice těžké definovat a v konečném důsledku prokázat. Celkový vlastnický podíl v podniku musí být menší než 50% jestliže je externím zřizovatelem obec či skupina obcí. Z toho plyne, že sociálním podnikem nemůže být přímo obec či příspěvková organizace. (TESSEA, 2014)

2b2 – Podnik má vytvořenou organizační strukturu, ve které jsou jasně definovány náplně práce, pravomoci a zodpovědnosti pracovníků. Tuto strukturu lze nalézt ve vnitřních předpisech podniku. (TESSEA, 2014)

c) Alespoň minimální podíl tržeb z prodeje výrobků a služeb na celkových výnosech

2c1 – Tržby z prodeje výrobků či služeb by neměly být nižší než 30% z celkových tržeb. Tuto informaci lze dohledat v účetní závěrce z posledního ukončeného období. Limit 30% je alarmující především pro podniky, které jsou financovány z více zdrojů. (TESSEA, 2014)

d) Schopnost zvládat ekonomická rizika

2d1 – Podnik uplatňuje některou z metod ekonomického řízení nebo řízení ekonomických rizik. Tento indikátor se dokládá pracovním dokumentem, ve kterém jsou popsány strategie podniku a jeho poslední aktualizace nepřesáhla dva roky. Příkladem těchto metod je SWOT analýza ekonomických rizik, aktualizovaný krizový plán nebo pravidelná analýzy cashflow. (TESSEA, 2014)

e) Omezení nakládání s majetkem

2e1 – Zakládací dokumenty nebo jiné právně závazné dokumenty obsahují informaci o převedení likvidačního zůstatku na jiný sociální podnik, veřejně prospěšnou organizaci nebo obec. Tento indikátor je zároveň jeden ze základních principů sociálních podniků v západní Evropě. (TESSEA, 2014)

f) Vykonávání soustavné ekonomické aktivity

2f1 – Stabilní nabídka zboží nebo služeb je poskytována alespoň jeden kalendářní rok. Tento indikátor lze doložit katalogem zboží, či služeb, popřípadě účetní závěrkou. (TESSEA, 2014)

g) Trend směrem k placené práci

2g1 – Podíl zaměstnanců, kteří pobírají plat k celkovému počtu zaměstnanců, kteří zajišťují fungování podniku je větší než 0,1. Informace potřebné pro vypočtení tohoto podílu lze nalézt v dokladech o pracovních vztazích, což jsou pracovní smlouvy, dohody o provedení práce, dohody o provedení činnosti, dobrovolnické smlouvy nebo kvalifikovaný odhad. (TESSEA, 2014)

5.4 3. Environmentální a místní prospěch

Oblast environmentálního prospěchu zahrnuje celkem 4 indikátory ve čtyřech oblastech.

a) Přednostní uspokojování potřeb místní komunity a místní poptávky

3a1 – Prvním indikátorem je orientace podniku na místní potřeby, které jsou stanoveny na základě průzkumu v dané lokalitě. Pod pojmem místní potřeby zahrnujeme širokou škálu aktivit, kterými podnik přispívá k řešení lokálního problému či nedostatku. Informace o místních potřebách lze prokázat formálním průzkumem, osobní znalostí nebo popisem třech aktivit, které jsou místní komunitě prospěšné. (TESSEA, 2014)

b) Využívání přednostně místních zdrojů

3b1 – Podnik preferuje využívání místních zdrojů ve všech možných oblastech a ctí pravidla hospodářské soutěže. Uznání tohoto indikátoru je podmíněno splněním alespoň dvou následujících podmínek (zaměstnanci, dodavatelé, suroviny):

- Poskytování práce místním obyvatelům – Minimálně 50 % zaměstnanců z celkového počtu, má bydliště v okruhu 20 km od sídla podniku. Pro splnění této podmínky se poskytují doklady o pracovně-právních vztazích, popřípadě další potřebné dokumenty.
- Nakupování od lokálních dodavatelů – Prokazuje formou účetních dokladů, nákupy od nejméně třech lokálních dodavatelů se sídlem v okruhu 20 km od sídla podniku.
- Preferování místních surovin a materiálu – Nakupuje a spotřebovává suroviny nebo materiál českého původu. Splnění podmínky potvrzují nejméně tři účetní doklady o nákupu materiálu a surovin, které by neměly být starší než 1 rok. (TESSEA, 2014)

c) Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby

3c1 – Sociální podnik se chová ekologicky ke svému okolí a nezatěžuje životní prostředí. Ve vnitřních předpisech má stanoveny zásady pro šetrné úřadování a provoz a dokládá jejich dodržování v praxi formou dokumentů nebo praktické ukázky. (TESSEA, 2014)

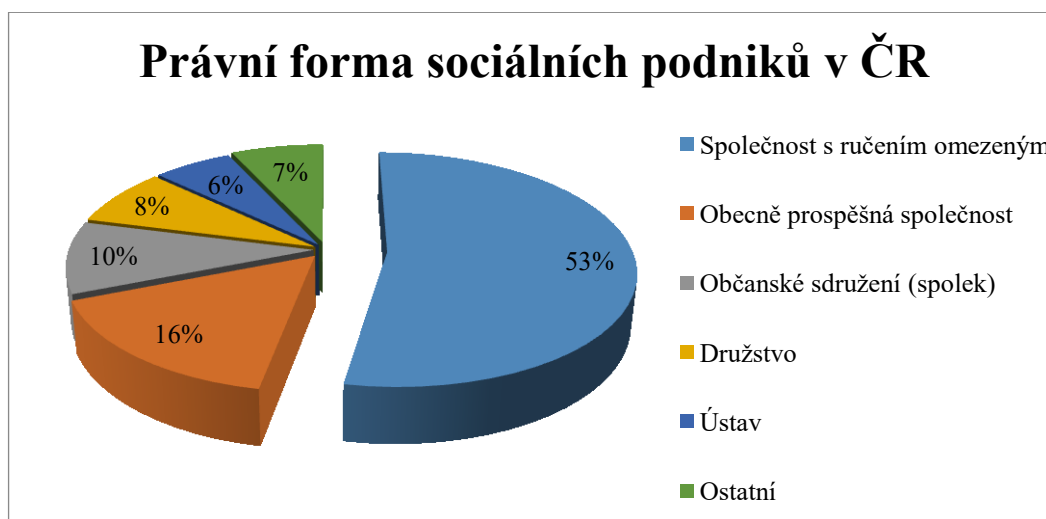
d) Spolupráce sociálního podniku s místními aktéry

3d1 – Podnik komunikuje a spolupracuje s místními aktéry, kterými jsou například orgány místní samosprávy, úřad práce, školy nebo organizace s veřejně prospěšnými cíli. Ověření indikátoru se provádí formou ústní komunikace s místními aktéry či doložením nejméně dvou dokladů o spolupráci za poslední dva roky. (TESSEA, 2014)

6 PRÁVNÍ FORMY SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ

Při zakládání sociálního podniku je důležité zaměřit se na výběr vhodné právní formy. Dle stránek Českého sociálního podnikání neexistuje ideální právní forma, jelikož každá z nich má své výhody i nevýhody. Při rozhodování je tedy důležité se zaměřit na následující faktory: počáteční vklad, obtížnost založení, ručení při bankrotu, forma rozhodování. (Otázky a odpovědi, ©2021)

Ministerstvo práce a sociálních věcí provedlo na konci roku 2019 průzkum sociálních podniků v České republice. Na základě tohoto šetření byly zjištěny nejčastěji používané právní formy sociálních podniků, které jsou znázorněny v následujícím grafu (Obr. 1). (Francová, Fraňková, 2019)

Obr. 1 Právní formy sociálních podniků dle průzkumu MPSV (Francová, Fraňková, 2019)
Dle Synka (2011, s. 26-28) je při volbě právní formy důležité se zaměřit především na tyto kritéria:

- Způsob a rozsah ručení – Podnikatel ručí za své závazky omezeně či neomezeně. V případě omezeného ručení není ohrožen jeho osobní majetek, ručí pouze majetkovým vkladem do podnikání. V případě neomezeného ručení zde spadá celý majetek majitele.
- Oprávnění k řízení (vedení podniku, prezentování na veřejnosti) – Dle obchodního zákoníku jsou definovány orgány a jejich pravomoci v podniku nebo je v kompetenci vlastníků či společníků, zda mají oprávnění ukotveno.
- Počet zakladatelů.
- Počáteční kapitál.

- Účast na zisku, popř. ztrátě.
- Administrativní zátěž – Týká se především administrativy spojené se založením podniku.
- Daňové zatížení – Zahrnuje daně přímé (daň z příjmu fyzickým a právnických osob, daň z nemovitosti či převodu nemovitosti) i daně nepřímé (daň z přidané hodnoty, daň spotřební, daň silniční).
- Povinnost zveřejnění – Jedná se o povinné zveřejnění auditované účetní závěrky do 30 dnů po projednání na valné hromadě.

6.1 Neziskové subjekty sociální ekonomiky

6.1.1 Obecně prospěšná společnost

Obecně prospěšná činnost poskytuje svému okolí obecně prospěšné služby za předem sjednaných podmínek, přičemž zisk, který plyne z toho vztahu, musí být použit na poskytování těchto služeb či následný rozvoj. V případě poskytování doplňkové služby, platí stejná pravidla jako u hlavní činnosti podniku. S obecně prospěšnou činností se setkáváme především v oblasti kultury, sportovních aktivit, vzdělávání či zdravotnictví. (Dohnalová, 2009, s. 38)

Dle NOZ nelze obecně prospěšné společnosti již zakládat. Existující obecně prospěšné společnosti si tuto právní formu ponechávají nebo se mohou transformovat na ústav, nadaci či nadační fond. V případě ponechání právní formy se i nadále orientují podle posledního zákona o veřejně prospěšných společnostech. (Vít, 2015, s. 41)

6.1.2 Zapsaný spolek

Dle nového občanského zákoníku vznikly spolky v roce 2014 jako náhrada za občanská sdružení. Hlavním cílem spolku je sdružování osob, které mají společné zájmy nebo provozují aktivity, které jsou prospěšné pro společnost. Vedlejší činností spolku může být podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, jestliže podporují činnost hlavní. Založení spolku je podmíněno účastí nejméně tří osob a název musí obsahovat slovo spolek či jeho zkratku. Členové spolku neručí za jeho dluhy a vstup či výstup je zcela dobrovolný a nenucený. Z pohledu finančních institucí je spolek považován jako nedůvěryhodná právní forma podnikání. (ČESKO, 2012), (Kurková, Francová, Bernáriková, 2015, s. 11)

6.1.3 Zapsaný ústav

Vít (2015, s. 80-82) uvádí, že tato právní forma nahradila od roku 2014 obecně prospěšné společnosti. Jedná se o právnickou osobu, která vznikla za účelem provozování společensky nebo hospodářsky prospěšné činnosti. Podnikání v rámci ústavu lze provozovat v hlavní i vedlejší činnosti, jestliže je v souladu s účelem založení. Výstupy z těchto činností jsou za předem stanovených podmínek všem dostupné. Název ústavu musí obsahovat spojení zapsaný ústav či jeho zkratku.

6.1.4 Nadace a nadační fond

Nadace či nadační fondy jsou založeny za účelem vykonávání veřejně prospěšného cíle. Tento cíl často spočívá v podpoře určité komunity a přispívá k obecnému blahu. Jejich aktivity pocházejí především z charitativní, společenské, kulturní či vědecké oblasti. Jak nadace, tak nadační fondy jsou založeny za stejným účelem, ovšem naplňují jej jiným způsobem. Nadace a nadační fondy jsou součástí sociální ekonomiky, ovšem na rozdíl od jiných právních forem podporují obecně prospěšné činnosti formou nadačních příspěvků nebo vytvářením pracovních příležitostí pro znevýhodněné osoby. Nejsou tedy tvůrcem výrobku či služby. (Dohnalová, 2009, s. 38,39), (ČESKO, 2012)

6.1.5 Círky a náboženské společnosti

Tato právní forma sociálního podnikání je v České republice velice ojedinělá. Subjekty mohou podnikat pouze ve vedlejší činnosti a z pohledu bank jsou označovány za nedůvěryhodnou právní formu v souvislosti s podnikáním. Na druhou stranu disponují círky a náboženské společnosti stabilním zázemím. (Kurková, Francová, Bernáriková, 2015, s. 11)

6.2 Ziskové subjekty sociální ekonomiky

6.2.1 Obchodní společnosti

Společnost s ručením omezeným

Srpová (2020, s. 180-181) uvádí, že dle zákona o obchodních korporacích zakládá společnost jeden či více společníků, kteří jsou povinni vložit minimální základní kapitál 1 Kč. Společnost vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku a je podmíněno sepsáním společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny. Společníci ručí za dluhy společnosti pouze do výše nesplaceného vkladu. Zisky z podnikání dle daně z příjmu právnických osob

podléhají sazbě 19%. Jestliže společnost vyplatí zisky mezi společníky, kteří jsou fyzickými osobami, podléhají navíc dani z příjmu fyzických osob ve výši 15 %.

Akciová společnost

Akciová společnost je zakládána jednou právnickou osobou nebo minimálně dvěma zakladateli, přičemž základní kapitál je stanoven na 2 miliony Kč. Výše kapitálu se skládá z počtu akcií a jmenovité hodnoty. Společníci neručí za závazky akciové společnosti, ručí za ně samotná společnost, a to celým svým majetkem. Hlavním orgánem společnosti je valná hromada, dále poté představenstvo a dozorčí rada. Z pohledu veřejnosti je právní forma akciové společnosti brána jako důvěryhodná z důvodu vysokého kapitálu. (Veber, Srpová, 2012, s. 74-75)

6.2.2 Družstvo

Dohnalová (2009, s. 36-37) charakterizuje družstvo jako společenství neomezeného počtu osob, jehož cílem je zajišťování hospodářských, sociálních či jiných potřeb svých členů. Ti při vstupu do družstva musí vložit tzv. členský vklad. Minimální počet členů při založení je pět, v případě že se jedná o právnické osoby, postačí pouze dvě. Základní kapitál je vyčíslen na 50 000 Kč a název společnosti musí obsahovat slovo družstvo. V České republice se setkáváme s družstvy bytovými, spotřebními, výrobními, zemědělskými či sociálními.

6.2.3 Sociální družstvo

Sociální družstvo je právnická osoba, která ve své hlavní činnosti sociálně podniká. Zisk z podnikání musí být použit na podporu účelu, pro který bylo družstvo založeno. V druhém případě může být zisk vyplacen členům ve výši 33% disponibilního zisku po zdanění. Členové jsou zároveň zaměstnanci, dobrovolníci a osoby, které z družstva čerpají výhody. (Vít, 2015, s. 91-92)

6.2.4 Osoby samostatně výdělečně činné – živnost

Dle zákona o živnostenském podnikání je živností: „*Soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.*” Při zakládání živnosti je zapotřebí splnění všeobecných podmínek, u některých živností i podmínek zvláštních. Mezi všeobecné podmínky patří plnoletost – minimální věk 18 let, způsobilost k právním úkonům a

bezúhonnost. Celý proces založení podniku je poměrně jednoduchý. Nevýhoda této právní formy je, že v případě bankrotu ručí podnikatel za své závazky celým svým majetkem. (Srpová, 2020, s. 165,168) (Kurková, Francová, Bernáriková, 2015, s. 11)

7 ZPŮSOBY FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ

7.1 Vlastní zdroje

Vlastní zdroje patří k nejbezpečnější formě financování sociálního podniku. Tento druh podnikání je finančně velice náročný a nedoporučuje se převádět podnik na sociální v případě ztráty či de facto nulového zisku. Doporučením při zakládání sociálního podniku je vytvoření si finanční rezervy z vlastních zdrojů. (Kurková, Francová, Bernáriková, 2015, s. 13)

7.2 Příspěvky poskytované dle zákona o zaměstnanosti

Jedna ze způsobů financování sociálního podniku jsou příspěvky poskytované dle zákona o zaměstnanosti. Na tuto formu financování mají ovšem nárok pouze ty podniky, které zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, nikoliv sociálně znevýhodněné osoby (např. osoby po výkonu trestu). Pro uznání tohoto příspěvku je zapotřebí, aby alespoň polovina z celkových zaměstnanců, byly osoby se zdravotním postižením a dále poté splnění zákonných podmínek. (Jak financovat sociální podnikání, ©2021)

Další formou financování sociálního podniku jsou nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. Jestliže podnik zaměstnává uchazeče, který je evidován na Úřadu práce České republiky a spadá pod jednu z definovaných skupin, má ze zákona nárok na příspěvek na zřízení či vyhrazení pracovního místa. (Kurková, Francová, Bernáriková, 2015, s. 14,15)

7.3 Dotace

Ministerstvo pro místní rozvoj vytvořilo integrovaný regionální operační program (IROP), jehož cílem je vznik a rozvoj sociálního podnikání. Podporované aktivity v rámci toho programu jsou například: vznik nového sociálního podniku, rozšíření nabídky produktů či služeb nebo prostorové kapacity, zavedení nových technologií nebo vznik nových podnikatelských aktivit. Přehled jednotlivých výzev je zveřejněn na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj. (V jakém programu lze nalézt podporu pro sociální podnikání?, ©2020), (Sociální podnikání, ©2017)

Dle šetření Evropské unie v oblasti sociálních podniků, které využívají podpory Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost z roku 2018, využilo dotaci pouze 8 z 64 dotazovaných podniků. Při dotazníkovém šetření odpověděno 25 z nich, že plánuje o dotaci v budoucnu zažádat a 31 reagovalo negativně. Zpráva je doplněna o komentáře ze

strany respondentů, kteří reagují negativně především na legislativní zatížení a zdlouhavý proces. (Oddělení evaluací, 2018)

7.4 Půjčky a úvěry

Půjčky a úvěry jsou obecně poskytovány podnikům, které mají dobře zpracovaný podnikatelský a finanční plán. Sociální podniky jsou ve srovnání s běžnými považovány za rizikovější a méně důvěryhodné. Bankovní instituce neberou ohled na sociální cíle podniku, soustředí se pouze na zhodnocení podniku z hlediska splatnosti úvěru. (Kurková, Francová, Bernáriková, 2015, s. 14)

7.4.1 Úvěry v programu S-PODNIK

Úvěry v programu S-PODNIK lze poskytnout podnikům sociálního charakteru či podnikům, které zahajují činnost v některém z podporovaných odvětví. Tento způsob financování je poskytován na zahájení či rozvoj aktivit nebo na financování provozních činností. Pro žadatele je poskytnuto i odborné poradenství, které má za úkol celý proces usnadnit. Poskytovatelem úvěru je Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s., která má na svých stránkách zveřejněny bližší informace. (Bezúročný úvěr pro sociální podniky, ©2020)

7.4.2 Sociální bankovníctví České spořitelny

Česká spořitelna nabízí sociálním podnikům zvýhodněné úvěry, prostřednictvím kterých mohou rozšiřovat své aktivity a napomáhat společnosti. Úvěr je určen pro subjekt, jehož výrobek či služba napomáhá znevýhodněným skupinám nebo tyto skupiny v podniku zaměstnává. Dále zde patří subjekty, které provozují služby v oblasti vzdělávání, zdravotní péče a prevence nemocí, celoživotního rozvoje, udržitelného rozvoje či integrace na trhu práce. Výše úvěru se pohybuje v rozmezí od 500 tisíc až po 25 milionů Kč se splatností až 11 let. Úroková sazba se odvíjí od výše úvěru, přičemž snížení sazby pro sociální podnik může být až o 0,15 %. Subjekt volí mezi provozním či investičním úvěrem a je povinen splňovat jednotlivá kritéria uvedená na stránkách České spořitelny. (Financování – Podporujeme podnikání se sociálním přesahem, ©2021)

7.5 Granty, ceny, start-upy

7.5.1 Stabilizační grant pro sociální podniky od ČSOB

ČSOB grantový program pro stávající sociální podniky poskytuje finanční podporu, ale mimo jiné i podporu v oblasti odborného poradenství. Za celou dobu fungování bylo podpořeno celkem 43 sociálních podniků částkou 7 milionů Kč. V roce 2020 bylo v rámci tohoto grantu podpořeno 5 podniků, přičemž každý z nich obdržel částku 50 000 Kč na libovolné využití. (ČSOB Grantový program určený sociálním podnikům, ©2020)

7.5.2 Impact first

Impact first je název akceleračního programu pro sociální a společensky prospěšné podniky, jednotlivce a neziskové organizace v České republice. Do programu mohou vstoupit nově začínající podniky, ale také podniky s již vytvořeným projektem. Tento program poskytuje odborné poradenství a finanční podporu ve formě mentoringu, konzultací či workshopů napříč jednotlivými tématy. Pro úspěšné přijetí do akceleračního programu jsou zapotřebí tři kritéria: fungující tým, funkční řešení a společenský dopad. (Pro úspěšnou a prospěšnou organizaci, ©2020)

7.5.3 Social Impact Award

Social Impact Award vznikl v roce 2009 ve Vídni a jedná se o akcelerační program obdobný Impact first. Na rozdíl od předchozího programu je určen pro mladé inovátory do 30 let. Program obsahuje odborné poradenství napříč sektory a seznámení s odborníky z praxe. Bonusem po ukončení akceleračního programu je členství v Impact Hub Alumni Clubu. Výherce obdrží finanční podporu ve výši 1500 eur na svůj projekt a vstupenku na SIA summit, kde se seznámí se společensky prospěšnými podnikateli z celkem 25 zemí. (Akcelerační program pro mladé společensky prospěšné inovátory, ©2021)

7.6 Veřejné zakázky

Zapojení sociálních podniků do veřejných zakázek přináší benefity všem zúčastněným. Jestliže nakoupí státní správa výrobky či služby od sociálních podniků podpoří znevýhodněné osoby, které zde pracují. Důsledkem tohoto kroku je nečerpání sociálních dávek a dávek v nezaměstnanosti, ale naopak příjem ve formě daní či sociálního a zdravotního pojištění. V některých regionech má zaměstnání znevýhodněných osob pozitivní dopad na kriminalitu. (Kurková, Dobrovodská, Ingerová, 2018, s. 10)

Mnozí zadavatelé veřejných zakázek mají dva důležité cíle. Prvním z nich je využití finančních prostředků co nejefektivněji a druhým je zadání požadavků veřejné zakázky tak, aby její realizace měla sociální přesah. Jedná se především o začleňování dlouhodobě nezaměstnaných osob, které těžko nacházejí práci. Taktéž se preferují malé či střední podniky, které se v dané lokalitě nacházejí. Jedním z dalších důležitých faktorů je minimalizace dopadů na životní prostředí při výkonu. Bližší informace o veřejných zakázkách lze nalézt na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj nebo stránkách měst či obcí. (Venclík, 2016, s. 42)

7.7 Sponzoři a dary

Jednou z metod financování při zakládání sociálního podniku je oslovení sponzorů a dárců. Ti se mohou zapojit finančně formou peněz, vybavení či zařízení, ale také nefinančně formou odborných konzultací nebo dobrovolnickou prací. (Kurková, Francová, Bernáriková, 2015, s. 15)

8 DOKUMENTY POTŘEBNÉ PRO ZALOŽENÍ SOCIÁLNÍHO PODNIKU

V předchozích kapitolách byla charakterizována především problematika sociálního podnikání, ovšem pro založení sociálního podniku jsou zapotřebí i obecné administrativní úkony.

Dle zprávy Doing business 2020, kterou každoročně vydává Světová banka, obsadila Česká republika 134. příčku v sekci založení podniku. Celý proces byl zkoumán v celkem 190 zemích světa, na základě počtu postupů pro založení podniku, počtu dní, nákladů a kapitálového požadavku. Pro výzkum byly vybrány podniky dle jednotlivých kritérií, kterými byly například počty zaměstnanců, lokace podniku nebo 100% vlastnictví v tuzemsku. (Doing Business, ©2019)

Založení společnosti s ručením omezeným v hlavním městě České republiky je náročný proces, který vyžaduje celkem 9 činností, přičemž průměr vyspělých států OECD je 4,9. S číslem 9 se Česká republika dělí o poslední místo s Německem v rámci Evropské Unie. Založení podniku trvá celkem 24,5 dne, což je v porovnání s průměrem OECD o 15,3 více. Nejlépe hodnoceným státem z pohledu časové náročnosti založení podniku je Nový Zéland s 0,5 dne. V rámci Evropské Unie trvá založit sociální podnik déle pouze v Polsku a to celkem 37 dní. (Doing Business, ©2019), (Doing Business: Czech Republic, ©2019)

8.1 Podnikatelský plán

Veber a Srpová (2012, s. 95-96) charakterizují podnikatelský plán jako dokument, ve kterém jsou obsaženy všechny důležité informace týkající se začínající či fungující firmy, se nazývá podnikatelský plán. Tento dokument je přenesení našich myšlenek a záměrů do papírové podoby, která nám pomůže ujasnit si jednotlivé kroky: kde se nacházíme, kam se chceme dostat a jakým způsobem se tam dostaneme. Není přínosný pouze pro podnikatele, ale také pro investory, kteří firmě poskytují finanční prostředky. Podnikatelský plán nemá stanovenou pevnou strukturu, jelikož každá ze spolupracujících stran může mít jiné nároky na jeho formu či délku.

Struktura podnikatelského plánu (Kurková, Francová, Bernáriková, 2015, s. 21):

- Shrnutí – patří mezi důležité části podnikatelského záměru, protože čtenáře motivuje si dokument přečíst. Často se objevuje na konci dokumentu jako rekapitulace klíčových bodů podnikatelského záměru.

- Informace o sociálním podniku – zahrnují například historii, vlastnické podíly, strategie a především veřejně prospěšné cíle.
- Popis podnikatelských příležitostí – definuje produkt či službu, jeho užitek pro zákazníka a především vytyčení výhody, která nás odlišuje od konkurence.
- Poslání a vize – představují co je pro firmu důležité, co dělá, za jakým účelem a jakou má vidinu do budoucna. Často bývá doplněna sloganem.
- Situační analýza trhu – definuje trh firmy, zákazníky, dodavatele, konkurenty, odběratelé. Používají se zde metody SWOT analýzy či analýzy rizik.
- Marketing – cesta jakou zákazníky zaujmout, jak podnik dosáhne svých cílů.
- Harmonogram – časová osa sociálního podnikání.
- Management a lidské zdroje – kolik lidí firma zaměstnává, jaké mají úvazky, jak firma motivuje své zaměstnance, jak je odměňuje.
- Technické a technologické řešení.
- Finanční plán - finance a zdroje financování, které budou zapotřebí pro založení sociálního podnikání (příjmy, náklady).
- Doklady, přílohy.

Část finančního a marketingového plánu jsou často zpracovány podrobněji a zvlášť, nemusí být nutně součástí podnikatelského plánu.

9 METODY PRO ANALÝZU PROSTŘEDÍ

9.1.1 PEST analýza

Jakubíková (2013, s. 100-101) definuje PEST analýzu jako analýzu, která se využívá pro zhodnocení vnějšího prostředí a je odvozena od počátečních písmen jednotlivých faktorů ovlivňujících činnost podniku. Často se setkáváme s její rozšířenou verzí PESTEL, která zahrnuje navíc ekologické a legislativní vlivy.

- **Politicko-právní faktory** – politická stabilita, stabilita vlády, sociální politika, zákony, hospodářská seskupení, ochrana životního prostředí, členství země v různých uskupeních
- **Ekonomické faktory** – vývoj HDP, jednotlivé fáze ekonomického cyklu, úrokové sazby, platební bilance, měnové kurzy, míra nezaměstnanosti, míra inflace, kupní síla
- **Sociokulturní faktory** – zvyky, kulturní hodnoty, jazyk, chování žen a mužů, sociálně ekonomické zázemí spotřebitelů, příjmy, majetek
- **Technologické faktory** – trendy ve výzkumu a vývoji, technologie – komunikační, dopravní, skladovací, informační

9.1.2 SWOT analýza

Sarsby (2016, s. 3,4) charakterizuje SWOT analýzu jako nejpoužívanější strategický nástroj pro analýzu a rozvoj strategie. Tato analýza si získala oblibu především pro svou jednoduchost, snadnost, srozumitelnost a pro využití na všech úrovních v organizaci (jednotlivci, týmy, divize či podnikové strategie). Analýza může sloužit jako efektivní nástroj pouze v případě, kdy je tvořena z kvalitních dat. Ty mohou být ovlivněny subjektivním vnímáním nebo jinými faktory. Název se skládá z počátečních písmen těchto slov:

- Strengths – silné stránky
- Weaknesses – slabé stránky
- Opportunities – příležitosti
- Threats – hrozby

10 SHRNUÍ POZNATKŮ Z TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část diplomové práce byla zpracována na základě literárních pramenů, internetových zdrojů a platné legislativy. Tato část se orientuje na problematiku sociálního podnikání v České republice a poslouží jako předloha pro vypracování praktické části diplomové práce.

První dvě kapitoly teoretické části se zabývají vymezením pojmů sociální ekonomiky a sociálního podnikání. V České republice prozatím neexistuje platná legislativa pro sociální podnikání, proto je tato kapitola obohacena o informace týkající se jejího návrhu. V závěru kapitoly je stručná historie sociálního podnikání ve světě, ale také v České republice.

Organizace zabývající se sociálním podnikáním jsou blíže popsány ve třetí kapitole teoretické části. Důraz je zde kladen především na projekt Podpora sociálního podnikání v České republice pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí a organizaci TESSEA ČR.

TESSEA ČR je významnou organizací, která podporuje sociální podnikatele v České republice. Je tvůrcem indikátorů sociálního podnikání spadajících pod jednotlivé principy, které jsou blíže popsány v kapitole čtvrté a páté.

Při vzniku sociálního podniku jsou zapotřebí také obecné informace, týkají se samotného procesu založení. Řadíme zde například volbu právní formy, způsoby financování, sepsání podnikatelského záměru či finančního plánu. V kapitole zaměřující se na právní formy sociálního podnikání jsou uvedeny obecné informace týkající se právních forem, ale také poznatky zkušených odborníků z oblasti sociálního podnikání. Kapitola je pro lepší přehlednost rozdělena na dvě podkapitoly – neziskové a ziskové subjekty sociálního podnikání.

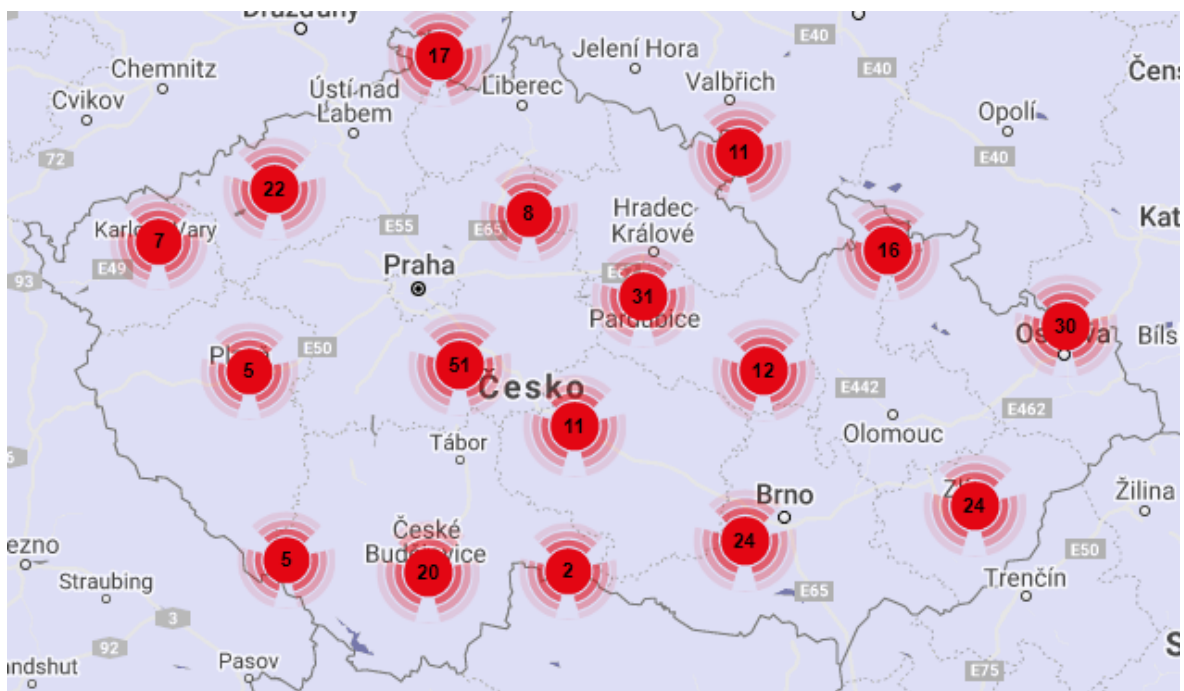
Navazuje část týkající se způsobů financování sociálních podniků v České republice. Zde jsou shrnuty možnosti financování, které mohou usnadnit začínajícím i zkušeným podnikům v jejich provozu. Informace jsou čerpány ze stránek jednotlivých projektů či ministerstev.

Poslední kapitola se zabývá dokumenty, které jsou obecně pro podnikání důležité a prospěšné. Jejich forma není pevně stanovena, záleží na instituci, která tyto dokumenty požaduje. Ovšem pro lepší uvědomění si smyslu podnikání, finančních zdrojů, potenciálních zaměstnanců či odběratelů je jejich existence klíčová.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

11 ANALÝZA SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Na úvod této kapitoly jsou uvedeny obecné informace týkající se sociálních podniků v České republice. K 3.5.2021 se v České republice nachází celkem 304 provozoven registrovaných sociálních podniků a každým rokem jich stále přibývá. Tyto podniky působí ve 23 oborech a zaměřují se například na catering, grafické a tiskové práce, úklidové služby nebo na uměleckou a řemeslnou tvorbu. (Adresář sociálních podniků, ©2021)

Obr. 2 Mapa sociálních podniků v České republice (Adresář sociálních podniků, ©2021)

Analýza praktické části diplomové práce je zaměřena na sociální podnikání v Moravskoslezském kraji. Z důvodu náročnosti zpracování naplňování indikátorů sociálního podniku byl pro analýzu vybrán pouze jeden kraj. V této oblasti dle adresáře českého sociálního podnikání funguje celkem 38 sociálních podniků, které tvoří necelých 13 % z celkového počtu. Každý z těchto podniků poskytuje pracovní místa alespoň pro jednu skupinu znevýhodněných osob, proto je lze označit jako integrační. Obory sociálního podnikání v tomto kraji jsou rozmanité. Nalézt zde můžeme například tyto činnosti:

- údržba zeleně a technické služby,
- výroba propagačních a dárkových předmětů,
- poskytování služeb – ubytování, praní, žehlení,

- kompletace a kontrola kvality,
- grafické a tiskové práce,
- umělecká a řemeslná tvorba,
- úklidové služby a potřeby,
- montážní a komplementační práce. (Adresář sociálních podniků, ©2021)

11.1 Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji

Dle Českého statistického úřadu bylo na konci roku 2020 v Moravskoslezském kraji evidováno 45 157 uchazečů o zaměstnání, z čehož 47,1 % tvořily ženy a 52,9 % muži. Moravskoslezský kraj patří každým rokem k oblastem s nejvyšší nezaměstnaností, přičemž počet nezaměstnaných se každým rokem stále zvyšuje. Uchazeči evidovaní na Úřadu práce nejsou rozdělení do jednotlivých skupin znevýhodněných osob. Jsou evidovaní dle jednotlivých okresů a rozdělení do následujících kategorií: ženy, absolventi a mladiství, osoby se zdravotním postižením a tzv. dosažitelní ve věku od 15 do 64 let, kteří jsou schopni okamžitého nástupu do zaměstnání. (Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31.12.2020, ©2021)

Tab. 1 Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji (Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31.12.2020, ©2021)

Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce					
Kraj, okresy	Celkem	z toho			
		ženy	absolventi a mladiství	osoby se zdravotním postižením	dosažitelní ve věku 15 - 64 let
Moravskoslezský kraj	45 157	21 249	1 781	7 047	42 727
Bruntál	4 105	1 969	160	693	3 930
Frýdek-Místek	5 141	2 326	192	981	4 830
Karviná	13 477	6 148	451	1 962	12 894
Nový Jičín	3 822	1 752	158	559	3 645
Opava	3 929	1 710	213	594	3 707
Ostrava-město	14 683	7 344	607	2 258	13 721

Největší část nezaměstnaných osob tvoří skupina dosažitelní ve věku 15 – 64 let, přičemž většina z nich se pohybuje ve věkové kategorii 55-59 let. Dalšími kritickými skupinami jsou uchazeči v rozmezí od 50 do 54 let a skupiny ve věkové kategorii 45 – 49 let. Mezi další nezaměstnané skupiny lze zařadit absolventy a mladistvé bez ohledu na jejich vzdělání a uchazeče se zdravotním postižením.

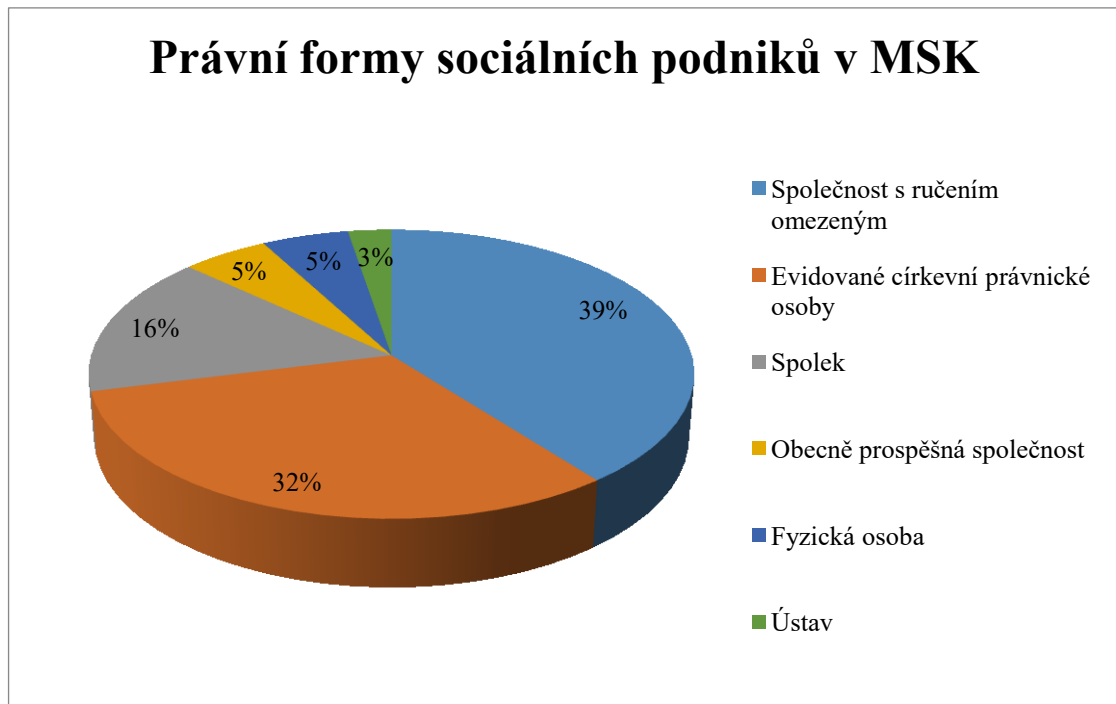
11.2 Právní formy v Moravskoslezském kraji

Nejčastější právní formou v tomto kraji, je stejně jako v České republice společnost s ručením omezeným. Zajímavým zjištěním je druhá nejčastější právní forma sociálního podnikání. Evidované církevní právnické osoby jsou v České republice ojedinělou právní formou, ovšem v tomto kraji si získaly oblibu. Tuto právní formu využívají v Moravskoslezském kraji především charity, jejímž cílem je provozování společností prospěšných činností, popřípadě sociálního podnikání. Slouží tak komunitám v mnoha ohledech. Třetí nejčastější formou je spolek, který slouží především ke sdružování obyvatel se stejnými koníčky nebo provozování činností, jež jsou společností prospěšné. Vedlejší činností může být sociální podnikání, jestliže je v souladu s činností hlavní. Poslední tři místa obsadily v tomto pořadí obecně prospěšné společnosti, fyzické osoby a ústavy.

Tab. 2 Právní formy sociálních podniků v MSK (Adresář sociálních podniků, ©2021)

Právní forma	Počet
Společnost s ručením omezeným	15
Evidované církevní právnické osoby	12
Spolek	6
Obecně prospěšná společnost	2
Fyzická osoba	2
Ústav	1
Celkem	38

V následujícím grafu (Obr. 3) je zobrazen přehled právních forem sociálních podniků Moravskoslezského kraje v procentech.

Obr. 3 Výšečový graf právních forem sociálních podniků v MSK (vlastní zpracování)

11.3 Zaměstnávání znevýhodněných skupin v Moravskoslezském kraji

Informace o zaměstnávání znevýhodněných osob jsou pro lepší přehlednost rozděleny do dvou skupin – Znevýhodněné skupiny se zdravotním postižením a ostatní znevýhodněné skupiny.

V prvním grafu (Obr. 4) se nachází osoby se zdravotním handicapem, které jsou zaměstnávány v sociálních podnicích. Sociální podnikatelé nejčastěji zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, pro které jsou charakteristické specifické potřeby. Druhá nejčastější zaměstnávaná skupina jsou osoby s tělesným postižením a to ve 26 podnicích.

Následují osoby, u kterých se projevují duševní problémy, pod které řadíme například schizofrenii, demenci nebo poruchy příjmu potravy. Čtvrtou kategorií zaměstnávaných osob tvoří osoby s kombinovaným postižením. Mezi poslední dvě skupiny řadíme osoby se smyslovým postižením z oblasti zraku a sluchu a dále poté osoby s mentálním postižením. (Osoby se zdravotním postižením, včetně mentálního a duševního onemocnění, ©2015)

Obr. 4 Znevýhodněné skupiny se zdravotními problémy (Adresář sociálních podniků, ©2021)

Druhou skupinou znevýhodněných osob jsou lidé, kteří nemohou nalézt práci z mnoha důvodů. Často se jedná o osoby, na které je ve společnosti nahlíženo negativně, tudíž mají značnou nevýhodu při hledání práce. Z tabulky (Tab. 3) lze vyčíst, že jsou to převážně osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané, dále poté národnostní menšiny nebo osoby bez přístřeší. Mezi další skupiny lze zařadit osoby po výkonu trestu, osoby pečující o jiné závislé osoby, osoby ohrožené závislostmi či závislí na návykových látkách atd.

Tab. 3 Ostatní znevýhodněné skupiny (Adresář sociálních podniků, ©2021)

Znevýhodněné skupiny	Počet
Osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané	25
Národnostní menšiny	9
Osoby bez přístřeší	9
Osoby po výkonu trestu	5
Osoby pečující o jiné závislé osoby	3
Osoby ohrožené závislostmi či závislí na návykových látkách	3
Mládež a mladí dospělí	2
Osoby komerčně zneužívané	1
Oběti (trestná činnost, domácí násilí, obchod s lidmi)	1
Neaktivní osoby ve věku 55-64 let	1

11.4 Možnost stáže

V roce 2017 zřídilo Ministerstvo práce a sociálních věcí možnost stáží ve firmách. Projekt OPZ Podpora sociálního podnikání v ČR nabízí reálný pohled na problematiku sociálního podnikání přímo v praxi. Zájemci se stávají přibližně na 5 dní součástí sociálního podniku, který si mohou zvolit dle adresáře na stránkách Českého sociálního podnikání. Poskytovatelé těchto stáží obdrží v rámci projektu 3000 Kč/den/osobu, přičemž délka této stáže není časově omezena. Z těchto peněz jsou hrazeny veškeré náklady v souvislosti s průběhem stáže. Cílem tohoto projektu je podpora nově začínajících podnikatelů. Nabytí nových zkušeností a informací, které by usnadnily založení nových sociálních podniků. (Jak založit sociální podnik, ©2021)

V rámci Moravskoslezského kraje poskytuje možnost stáže více než polovina sociálních podniků. Při výběru stáže je důležité se zaměřit na předmět činnosti daného podniku, jelikož zkušenosti a informace nabyté z praxe mohou usnadnit proces založení. Dalšími faktory výběru mohou být například znevýhodněné osoby, které podnik zaměstnává, lokalita či prospěšné cíle podniku.

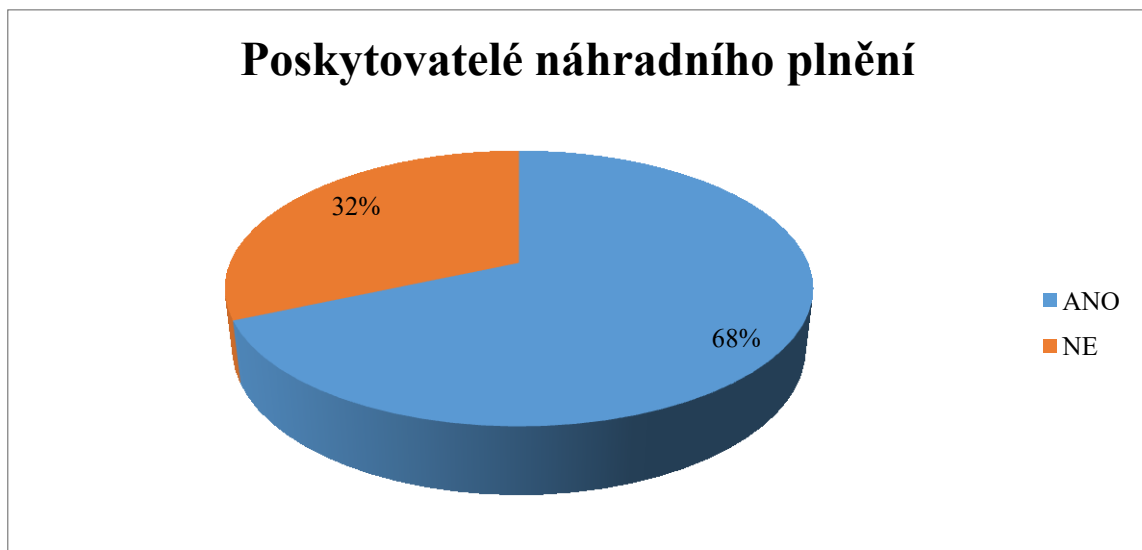
Obr 5. Možnost stáží v sociálních podnicích MSK (Adresář sociálních podniků, ©2021)

11.5 Poskytovatelé náhradního plnění

Všechny podniky v České republice zaměstnávající více než 25 pracovníků, jsou ze zákona povinny zaměstnávat alespoň 4 % pracovníků se zdravotním postižením. Jestliže tak podnik neučiní, existují jiné alternativy splnění tohoto závazku (Co je náhradní plnění, ©2013):

- Náhradní plnění – společnost odebírá výrobky či služby od poskytovatelů náhradního plnění. Tito poskytovatelé jsou podniky, které zaměstnávají alespoň 50 % pracovníků se zdravotním postižením.
- Finanční postih plynoucí do státního rozpočtu.
- Kombinace předešlých bodů.

Jak lze z grafu (Obr. 6) vyčíst, sociální podnikatelé v Moravskoslezském kraji velice často zaměstnávají osoby se zdravotním postižením. Jestliže je počet zaměstnanců se zdravotním postižením alespoň 50 %, mohou se řadit mezi poskytovatele náhradního plnění. Odběr výrobků či služeb poskytuje výhody oběma zúčastněným stranám. Jestliže podniky nesplňují podmínku čtyřprocentního zaměstnávání zdravotně postižených, přispívají alespoň nákupem výrobků či služeb podniku, který zaměstnává znevýhodněné osoby. Výhody plynoucí pro sociální podnikatelé poskytující náhradní plnění mohou být například pravidelní odběratelé. V tomto kraji poskytuje náhradní plnění celkem 26 sociálních podniků z 38 možných.

Obr. 6 Poskytovatelé náhradního plnění (Adresář sociálních podniků, ©2021)

12 ANALÝZY PROSTŘEDÍ SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ

12.1 PEST analýza – analýza makroprostředí

Při založení sociálního podniku je důležité si uvědomit, jaké klíčové faktory na něj mohou v budoucnu působit. K tomuto uvědomění nám slouží analýza PEST či její rozšířené verze PESTE nebo PESTEL. Faktory ovlivňující sociální podnik spadají pod jednotlivé kategorie, jejichž počáteční písmena tvoří název analýzy.

12.1.1 Politicko-právní faktory

Mezi politicko-právní faktory lze zařadit zákony platící pro všechny podniky, například zákon o pracovně právních vztazích, elektronické evidenci tržeb či účetnictví. V následující tabulce (Tab. 4) jsou uvedeny zákony pro příslušné právní formy.

Tab. 4 Právní formy sociálních podniků s příslušnými zákony (Dořičáková, Pastrňák, 2017, s. 40,47)

Právní forma	Zákon
Obecně prospěšná společnost	Zákon č. 248/1995 Sb.
Zapsané spolky	Zákon č. 89/2012 Sb.
Zapsané ústavy	Zákon č. 89/2012 Sb.
Nadace a nadační fondy	Zákon č. 89/2012 Sb.
Společnost s ručením omezeným	Zákon č. 90/2012 Sb.
Akciová společnost	Zákon č. 90/2012 Sb.
Družstvo a sociální družstvo	Zákon č. 90/2012 Sb.
Osoby samostatně výdělečně činné	Zákon č. 455/1991 Sb.

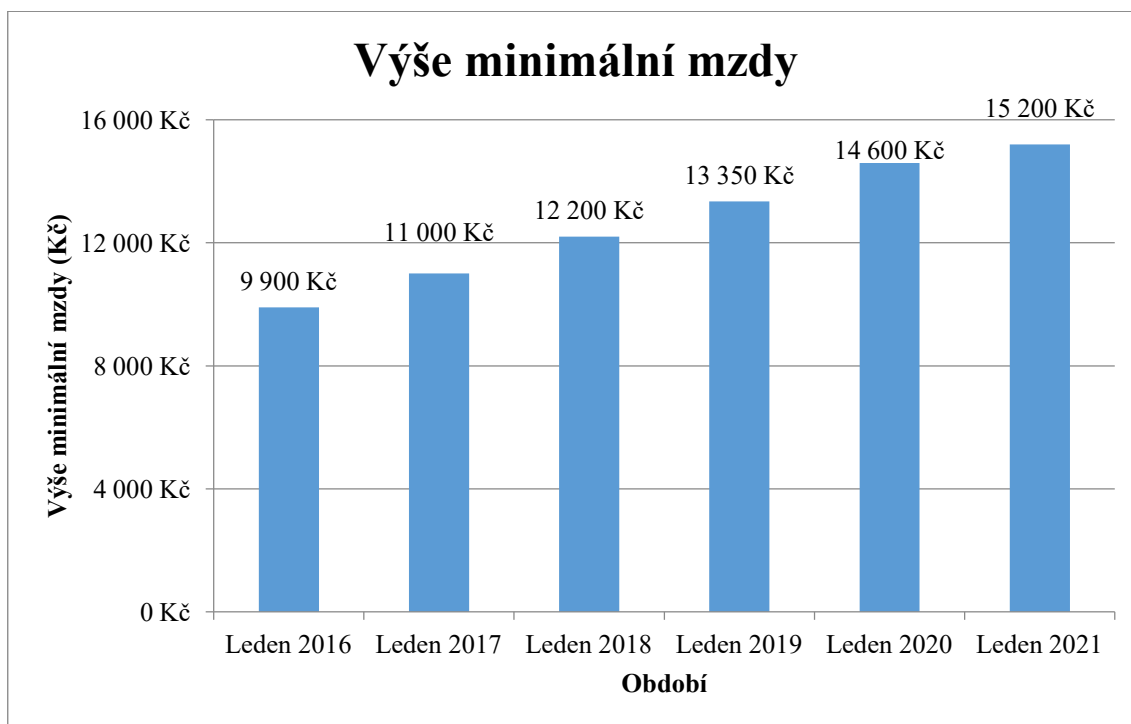
Mezi výrazný faktor ovlivňující sociální podnikání lze zařadit vznikající Zákon o sociálním podnikání. Úřad vlády ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem průmyslu a obchodu připravuje návrh tohoto zákona již od roku 2014. Konečné znění a platnost tohoto zákona prozatím nejsou známy. (Zákon o sociálním podnikání, ©2017)

V současné pandemické situaci vyhlásila vláda České republiky nouzový stav, na základě, kterého došlo z uzavření mnoha podniků. Pandemie a opatření s ní spojené tak značně ovlivnily chod sociálních podniků.

12.1.2 Ekonomické faktory

Významným faktorem ovlivňujícím sociální podniky je nezaměstnanost v daném kraji. Zaměstnanci těchto podniků jsou především osoby znevýhodněné na trhu práce, které z různých důvodů nemohou práci nalézt. Nezaměstnanost v roce 2020 v Moravskoslezském kraji vzrostla o 1,11 % oproti předchozímu roku. Důvodem růstu může být současná pandemická situace a opatření, které zavedla vláda České republiky. (Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31.12.2020, ©2021)

Mezi další důležité faktory lze zařadit vývoj minimální mzdy, který každým rokem narůstá. V následujícím grafu (Obr. 7) je zobrazen vývoj minimální mzdy v letech 2016-2021, přičemž k lednu 2021 je výše minimální mzdy stanovena na 15 200 Kč. (Přehled o vývoji částek minimální mzdy, ©2020)

Obr. 7 Vývoj minimální mzdy v letech 2016-2021 (Přehled o vývoji částek minimální mzdy, ©2020)

Sociální podnikatelé nakupují suroviny a materiál od lokálních dodavatelů z různých odvětví. Dle Českého statistického úřadu vzrostl Index spotřebitelských cen v lednu roku 2021 oproti prosinci roku 2020 o 1,3 %. Růst cen se projevil de facto ve všech oddílech. (Index spotřebitelských cen – inflace – leden 2021, ©2021)

12.1.3 Sociokulturní faktory

Úmrtnost se každým rokem v České republice zvyšovala, ovšem v současnosti je v souvislosti s koronavirovou krizí mnohonásobně vyšší. V lednu roku 2021 se počet úmrtí v Moravskoslezském kraji zvýšil až o 63 % ve srovnání s průměrem v letech 2015 – 2019, což představuje celkem 809 osob. (Zemřelí v Moravskoslezském kraji v lednu 2021, ©2021)

Ve společnosti je čím dál častěji kladen důraz na vysokoškolské vzdělání, což má za následek snížení počtu uchazečů o obory s výučním listem. Mnohé školy nejsou schopny naplnit kapacity tříd, a proto výuku oborů ruší. Odvětví se tak potýkají s nedostatkem personálu napříč všemi obory.

12.1.4 Technologické faktory

Určení technologických faktorů v této oblasti je poněkud složité, jelikož závisí především na odvětví podniku. V současné době se ve světě technologií setkáváme s trendy, kterými jsou digitalizace, robotizace a automatizace. Sociální podniky zaměstnávají osoby znevýhodněné na trhu práce, v mnoha případech se jedná o zaměstnance se zdravotním postižením. Trendy jako jsou digitalizace, robotizace a automatizace mohou zaměstnancům s handicapem výrazně zjednodušit či ulehčit práci.

12.2 SWOT analýza

V této kapitole je zpracována SWOT analýza pro sociální podnik v Moravskoslezském kraji. Tato analýza zobrazuje silné a slabé stránky sociálního podniku, ale také příležitosti a především hrozby, se kterými se mohou sociální podnikatelé v Moravskoslezském kraji potýkat.

Tab. 5 SWOT analýza (vlastní zpracování)

Silné stránky	Slabé stránky
• Image podniku	• Specifické požadavky zaměstnanců
• Poskytovatelé náhradního plnění	• Nižší produktivita práce
• Status sociálního podniku	

Příležitosti	Hrozby
• Organizace podporující sociální podnikání	• Podmínky pro získání statusu sociálního podniku
• Finanční podpora	• Legislativa a Zákon o sociálním podnikání
• Akcelerační programy	• Ztráty v důsledku pandemie

12.2.1 Silné stránky

První silnou stránkou sociálních podniků je jednoznačně image. Sociální podniky vznikají za účelem veřejně prospěšného cíle, proto jsou ze strany veřejnosti vnímány kladně. Napomáhají společnosti nejen v zaměstnávání znevýhodněných osob, ale taktéž se velice často chovají ekologicky ke svému okolí, podporují lokální dodavatele či přednostně uspokojují potřeby místní komunity.

Sociální podniky zaměstnávající alespoň 50 % zaměstnanců se zdravotním postižením mohou být poskytovateli náhradního plnění. Díky tomuto plnění může sociální podnik navázat spolupráci s novými subjekty a zvýšit tak své zisky. (Co je náhradní plnění, ©2013)

Sociální podniky splňující indikátory sociálního podniku získávají tzv. status sociálního podniku, který sebou nese určitou prestiž. V očích veřejnosti signalizuje toto označení podnik s kladnými úmysly.

12.2.2 Slabé stránky

Mezi slabé stránky sociálního podniku lze zařadit specifické požadavky zaměstnanců. Podniky zaměstnávají znevýhodněné skupiny na trhu práce, přičemž ve většině případů se jedná o osoby se zdravotním postižením. Pracoviště a celkový proces výroby musí být upraven dle specifických požadavků těchto skupin, například bezbariérový přístup pro vozičkáře.

V případě zaměstnávání znevýhodněných osob je nutné počítat s omezeními, která vznikají v důsledku jejich handicapu. Tito zaměstnanci mohou být na pracovišti méně výkonní, proto je důležité počítat s možnou nižší produktivitou práce.

12.2.3 Příležitosti

Každým rokem v České republice narůstá počet sociálních podniků. Na tuto skutečnost reaguje i okolí a vznikají organizace podporující sociální podnikání v mnoha aspektech. Organizace, které lze využít v rámci Moravskoslezského kraje jsou například TESSEA, Klastr sociálních inovací a podniků SINEC, Komora sociálních podniků apod.

Finanční podpora sociálních podniků je blíže specifikována v kapitole 7 teoretické části. Podniky mohou využívat příspěvky dle zákona o zaměstnanosti, zažádat o dotace či využít možnosti bezúročného úvěru v programu S-PODNIK. Stabilní přísun peněz jim mohou poskytovat veřejné zakázky, které lze nalézt na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj nebo na stránkách měst či obcí.

Sociální podniky mohou své začínající či již fungující podnikání konzultovat s odborníky v rámci akceleračních programů. Ty poskytují podporu ve formě mentoringu, konzultací či workshopů.

V Moravskoslezském kraji stejně jako po celé České republice lze využít programů Impact first či Social Impact Award.

12.2.4 Hrozby

Sociální podnikání je náročnější proces než podnikání klasické. Tato skutečnost je dána splněním indikátorů sociálního podniku, které stanovila TESSEA. Úprava těchto indikátorů a splnění podmínek pro získání statusu sociálního podniku, je tedy dána vnějším subjektem.

V současné době neexistuje legislativa zabývající se problematikou sociálního podnikání. Výhodiskem tohoto problému je již delší dobu připravovaný návrh Zákona o sociálním podnikání. Tento zákon může přinést řadu nových pravidel, administrativních povinností či omezení.

V současné situaci je nutné zařadit do hrozeb také ztráty v důsledku pandemie Covid 19. V důsledku vyhlášení nouzového stavu jsou podniky a jejich výroba značně omezeny, některé z nich dokonce bojují na hranici přežití. Pokud bude situace i nadále vážná, mohou sociální podniky přijít o své dodavatele či odběratele.

13 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Cílem této diplomové práce je návrh manuálu pro založení sociálního podniku. Sociální podnikatelé jsou osoby, které svým podnikáním napomáhají společnosti v mnoha směrech. Založení sociálního podniku je časově i administrativně náročný proces, proto hlavní myšlenkou této diplomové práce je zpracování přehledného manuálu, který by celý postup ulehčil. Analýza sociálního podnikání v Moravskoslezském kraji by měla být hodnotným přínosem pro navržení manuálu.

13.1 Cíle výzkumu

Cílem kvalitativního výzkumu je zjištění poznatků a informací týkajících se naplňování indikátorů sociálního podniku. Sociální podnikatelé již absolvovali proces založení sociálního podniku, tudíž jejich rady a zkušenosti budou hodnotným přínosem pro ostatní podnikatele. Literatura či odborné články se zaměřují především na teorii, proto cílem tohoto výzkumu je poučení se z reálných situací a problémů, se kterými se nově začínající podnikatelé budou potýkat.

13.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka: Jak sociální podnikatelé interpretují zkušenosti se zahájením sociálního podnikání?

Vedlejší výzkumná otázka: Jak sociální podnikatelé interpretují možnosti poradenství a podpory pro začínající sociální podnikatelé?

13.3 Volba výzkumné strategie

Pro analýzu sociálního podnikání v Moravskoslezském kraji byl vybrán kvalitativní výzkum. Tento typ byl zvolen na základě stanoveného cíle a také úvahy o výstupu, respektive jaké informace bychom chtěli zjistit. Sociální podnikatelé poskytují nový pohled na zkoumanou problematiku a jejich rady a zkušenosti budou následně použity při tvorbě manuálu. Budou kladeny především otevřené otázky, aby se respondenti mohli vyjádřit podrobně o zkoumané problematice. Záměrem kvalitativního výzkumu je pochopit a následně zúročit informace, které respondent poskytne.

13.4 Výběr výzkumného souboru

Výzkum byl realizován v sociálních podnicích Moravskoslezského kraje. V této oblasti se nachází vysoký počet sociálních podniků ve srovnání s jinými kraji České republiky. Pro šetření byla zvolena technika polostrukturovaného rozhovoru, ovšem v důsledku koronavirové krize byla tato technika upravena. Otázky pro rozhovor byly sepsány do jednotného dokumentu, který byl následně odeslán do všech sociálních podniků v Moravskoslezském kraji. Respondenti zde měli dostatečný prostor pro své obsáhlé odpovědi. Po zodpovězení všech otázek, byl dokument přeposlán zpět autorovi, který jej vyhodnotil.

13.5 Metoda výzkumu a technika sběru dat

Hlavním důvodem tohoto výzkumu je zjištění informací a rad od zkušených sociálních podnikatelů v Moravskoslezském kraji. Vzhledem ke stanovenému cíli, byl výzkum prováděn kvalitativní metodou. Technika polostrukturovaného rozhovoru byla zpracována poněkud netradiční formou z důvodu nouzového stavu, který vyhlásila vláda České republiky. Otázky, které měly být kladeny při rozhovoru, byly sepsány do dokumentu a následně poslány na e-mailové adresy uvedené na stránkách sociálních podniků. Respondenti byli seznámeni s tématem diplomové práce a záměrem daného výzkumu. Účast všech podniků byla zcela dobrovolná a nebyly kladeny žádné otázky, které by mohly vést k identifikaci podniků či odhalení citlivých informací.

Přibližně po 14 dnech od odeslání e-mailů, byly obdrženy pouze 2 odpovědi, proto byli všichni respondenti telefonicky kontaktováni na číslech uvedených na webových stránkách. V souvislosti s koronavirovou krizí a vyhlášením nouzového stavu, reagovala většina podniků k vyplnění otázek spíše negativně nebo nebyl hovor přijat. Jako důvod nevyplnění byl uveden například nedostatek času, starosti o přežití firmy či jiné problémy způsobené touto krizí.

Pro získání dostatečného počtu odpovědí byli respondenti kontaktováni i ambadorskou sociálního podnikání pro Střední Moravu Mgr. Šárkou Dořičákovou, Ph.D. Vráceno bylo celkem 7 dokumentů.

V rámci šetření byly odhaleny podniky, které jsou součástí adresáře českého sociálního podnikání, ovšem sociální podnik neprovozují. Jedná se především o poskytovatele sociálních služeb.

Na počátku šetření byly otázky k rozhovoru poslány všem 38 respondentům, přičemž 7 z nich se výzkumu zúčastnilo. Odpovědi jednotlivých zástupců podniku byly opakovaně pročitány a analyzovány pomocí otevřeného kódování. (Švaříček, Šedřová, 2010, s. 211) Na konci dokumentu byl prostor pro zajímavé poznatky či informace z pohledu respondentů. Pomocí této metody byly zjištěny detailní informace o naplňování jednotlivých indikátorů, které posloužily jako klíčové informace při tvorbě manuálu na založení sociálního podniku.

13.6 Vstup výzkumníka do terénu a etická dilemata

Při zpracování rozhovoru bylo dbáno na anonymitu respondenta. Pro analýzu sociálních podniků v Moravskoslezském kraji nejsou zapotřebí žádné osobní údaje týkající se zainteresovaných osob. Cílem tohoto rozhovoru je předání zkušeností ze strany sociálních podniků, které se mohou pro některé jevit jako citlivé. Proto v rámci zachování jejich anonymity a celkové spokojenosti všech zúčastněných stran budou jednotlivé podniky označeny čísly.

13.7 Analýza a interpretace dat

K naplnění stanovených cílů byla data zpracována a následně opakovaně analyzována. Technika polostrukturovaného rozhovoru umožnila respondentům prostor pro rozsáhlejší a nezávislé odpovědi, které budou následně zužitkovány při tvorbě manuálu pro založení sociálního podniku. Naplnění těchto indikátorů v praxi se může jevit jako složité, zvláště bez zkušeností a předlohy. Manuál vytvořený v následující části bude sloužit jako podpora pro budoucí sociální podnikatele či jako inspirace pro ty stávající. Z důvodu koronavirové krize byla technika polostrukturovaného rozhovoru upravena. Respondenti zaznamenávali své odpovědi do připraveného dokumentu, tudíž nebyl nutný přepis dat. Dokumenty byly opakovaně pročitány, analyzovány a kódovány. V následujících tabulkách jsou zobrazeny odpovědi jednotlivých sociálních podniků, které byly předlohou pro vypracování manuálu. Pro přehlednost a rozsáhlost jsou tabulky rozděleny do kratších celků dle částí indikátorů sociálního podniku – obecná definice, sociální prospěch, ekonomický prospěch, environmentální a místní prospěch. V průběhu otevřeného kódování bylo zjištěno celkem 79 kódů v 19 kategoriích.

Tab. 6 Kategorie: obecná definice – seznam získaných kódů (vlastní zpracování)

Otázka	Kódy	Sociální podnik číslo						
		SP1	SP2	SP3	SP4	SP5	SP6	SP7
0a1	Zakládací dokumenty	1	1				1	
	Webové stránky		1	1		1		1
	Obchodní rejstřík		1		1	1	1	
	Podnikatelský plán						1	
0a2	Zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce	1	1	1	1	1	1	1
	Vytváření prostoru pro realizaci	1		1				
	Pomoc a podpora	1						
	Objevování potenciálu v lidech, kteří jsou ve společnosti znevýhodněni					1	1	
	Výroba kvalitních výrobků, které jsou šetrné k životnímu prostředí						1	
	Práce v malém kolektivu s individuálním přístupem			1				
	Poskytnutí školení, kurzů či dalšího vzdělávání		1			1		
0a3	Pracovní smlouvy – dohody o provedení práce, dohody o provedení činnosti	1			1		1	1
	Potvrzení o uznání chráněných pracovních míst ze strany Úřadu práce			1				1
	Strategický plán rozvoje podniku nebo podnikatelský plán					1	1	
	Výroční zprávy organizace	1					1	
0a4	Respektování Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod	1					1	
	Zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce bez diskriminace v oblasti věku, pohlaví, zdravotního stavu, národní příslušnosti, sociálního statusu				1		1	1
	Pracovní a psychickou podporu osobám s jakýmkoliv handicapem	1		1				1

Tab. 7 Kategorie: sociální prospěch – seznam získaných kódů (vlastní zpracování)

Otázka	Kódy	Sociální podnik číslo						
		SP1	SP2	SP3	SP4	SP5	SP6	SP7
1a1	0-25 % tvoří osoby ze znevýhodněných skupin							
	26-50 % tvoří osoby ze znevýhodněných skupin	1	1					1
	51-75 % tvoří osoby ze znevýhodněných skupin							
	76-100 % tvoří osoby ze znevýhodněných skupin			1	1	1	1	
1a2	Osoby se zdravotním postižením	1		1	1	1	1	1
	Kombinované znevýhodnění	1					1	
	Dlouhodobě či opakovaně nezaměstnaní		1			1		
1a3	Úprava pracovní doby					1		1
	Delší přestávky					1		
	Pravidelná kontrola u lékaře					1		
	Odborné školení	1	1					
	Vybavení v provozovně				1			
	Asistenti						1	
	Poradenství v oblasti každodenních záležitostí	1	1				1	1
	Rotace na pracovišti						1	1
1b1	Pravidelné porady	1	1	1	1	1	1	
	Výroční schůze							1
	Teambuildingy	1					1	
	E-mailová komunikace				1			
1b2	Vytvořením prostoru pro vyjádření svých nápadů	1			1		1	
	Účast na rozhodování o dalším chodu podniku	1		1		1	1	
1c1	Vzdělávání, kurzy	1			1	1	1	1
	Postupné zaučení v oboru	1		1			1	1

Tab. 8 Kategorie: ekonomický prospěch – seznam získaných kódů (vlastní zpracování)

Otázka	Kódy	Sociální podnik číslo						
		SP1	SP2	SP3	SP4	SP5	SP6	SP7
2a1	Obchodní rejstřík	1	1					
	Výroční zprávy organizace	1						
	Zápisy ze schůzí							
2a1	Rozvoj podniku	1		1			1	
	Nákup vybavení	1	1		1		1	
	Mzdové náklady	1			1		1	
2c1	0-25 % z celkových tržeb tvoří tržby z prodeje výrobků či služby	1					1	
	26-50 % z celkových tržeb tvoří tržby z prodeje výrobků či služby							
	51-75 % z celkových tržeb tvoří tržby z prodeje výrobků či služby			1		1		
	76-100 % z celkových tržeb tvoří tržby z prodeje výrobků či služby		1		1			
2d1	Neuplatňují žádnou ekonomickou metodu					1		
	Selský rozum		1					
	Vícezdrojové financování	1						
	Sledování zisku a ztrát				1		1	
	Rozpočet, CF							1
2e1	Stanovy	1			1			1
	Na nikoho		1	1		1	1	

Tab. 9 Kategorie: environmentální a místní prospěch – seznam získaných kódů (vlastní zpracování)

Otázka	Kódy	Sociální podnik číslo						
		SP1	SP2	SP3	SP4	SP5	SP6	SP7
3a1	Místní nezaměstnanost	1						
	Environmentální udržitelnost							
	Spolupráce s místními podniky		1	1	1	1		
	Spolupráce s městem či vesnicí	1						
3b1	zaměstnává místní obyvatele	1				1	1	1
	nakupuje od místních dodavatelů	1				1	1	1
	využívá místní suroviny a materiál	1	1		1	1	1	1
3c1	Třídění odpadu	1	1	1		1	1	
	Výměna chemických prostředků za prostředky šetrné k životnímu prostředí		1			1		
	Upcyklace materiálu	1			1		1	
	Šetření energií	1	1	1		1	1	
	Zavedení norem ISO							1
	Šetrné hospodaření s vodou	1	1				1	
	Preferování lokálních dodavatelů			1				
3d1	Hospodářská komora						1	
	Moravskoslezský pakt zaměstnanosti	1					1	
	Moravskoslezský kraj	1			1		1	
	Město	1			1		1	
	Univerzity	1					1	
	Komunitní plánování	1						1
	Jiné	1	1	1		1		

13.8 Shrnutí výsledků výzkumu

Z výsledků kvalitativního výzkumu byly zjištěny informace, které usnadní budoucím sociálním podnikatelům naplňování indikátorů sociálního podniku a celkový proces zahájení sociálního podnikání. Zkušenosti z praxe jsou cennými informacemi a inspirací

pro nově začínající. Hlavní výzkumnou otázkou v této analýze bylo zjištění poznatků a zkušeností z praxe. Odpovědi na tuto výzkumnou otázku lze vyčíst skoro ze všech otázek kladených při rozhovoru. Jednotlivé odpovědi odkrývají celkovou podstatu podnikání:

- Jaké zaměstnance sociální podnik zaměstnává a jakým způsobem jim ulehčuje adaptaci v podniku.
- Ekonomická situace – jaké využívá ekonomické ukazatele, kde zveřejňuje povinné informace.
- Jaké jsou jeho veřejně prospěšné cíle – jakým způsobem pomáhá místní komunitě, koho podporuje.
- S kým podnik spolupracuje – s jakými místními odběrateli, dodavateli či institucemi podnik spolupracuje.

Vedlejší výzkumná otázka se týkala možnosti poradenství a podpory pro začínající sociální podnikatele. Odpověď na tuto otázku lze nalézt především u indikátoru 3d1. Sociální podnikatelé jsou podporováni a spolupracují například s Hospodářskou komorou, Moravskoslezským krajem, v rámci Moravskoslezského paktu zaměstnanosti či s univerzitami.

14 MANUÁL PRO ZALOŽENÍ SOCIÁLNÍHO PODNIKU

Založení podniku je složitý proces, který zahrnuje řadu administrativních úkonů. U sociálních podniků je proces založení mnohem náročnější, jelikož je doplněn o doložení indikátorů sociálního podnikání. Jestliže se podnikatel rozhodne pro založení sociálního podniku, je důležité, aby měl detailně promyšlené poslání firmy a jak jej lze dosáhnout.

14.1 Myšlenka podnikání

Dle manuálu Jak založit sociální podnik (2015) je pro založení podniku klíčových 5 otázek: proč, co, kde, kdy, jak.

Proč – založení sociálního podniku je náročný proces, který vyžaduje značnou míru motivace. Před založením sociálního podniku, je důležité vědět, z jakého důvodu jsme takto učinili. Právě odpověď na tuto otázku nám může v budoucnu pomoci v těžkých situacích a opět nás motivovat na naší cestě pro lepší svět.

Co – odpověď na tuto otázku je klíčová pro všechny podnikatele. Výroba výrobku či poskytnutí služby se musí odlišovat od konkurence, tak aby se spokojení zákazníci vraceli právě k Vám. Tento krok by neměl být podceňován, naopak by se mu mělo předcházet například průzkumem trhu či zjišťováním trendů. U sociálního podnikání je tato otázka ztížena, jelikož zahrnuje pečlivé uvážení s ohledem na zaměstnance. Lidé ze znevýhodněných skupin, zvláště lidé se zdravotním postižením nemohou vykonávat každou činnost, proto tvorba našeho záměru a zaměstnávání znevýhodněných skupin by se měly navzájem doplňovat.

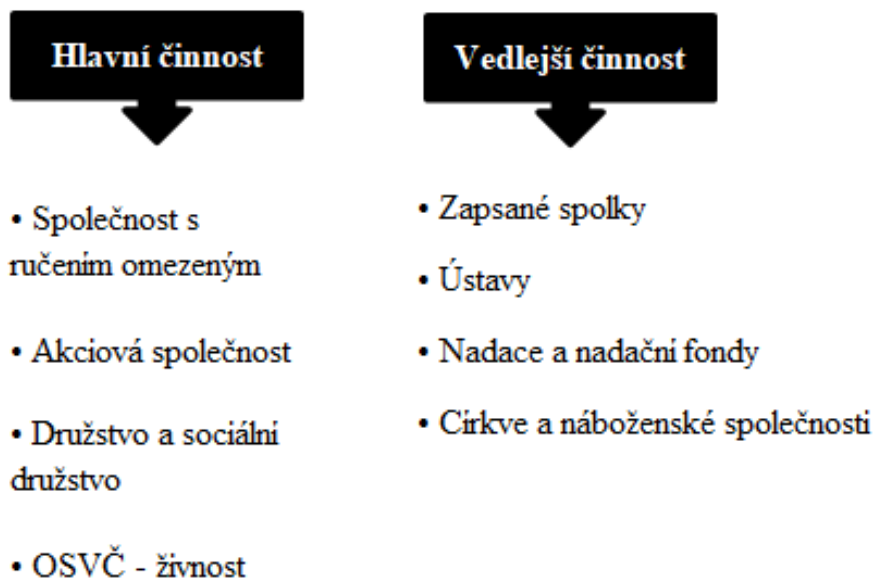
Kde – lokalizace sociálního podniku je důležitá z hlediska nákladů či dostupnosti. V případě indikátoru 3b1, který se váže na využívání místních zdrojů, je vhodná poloha klíčová. Podmínky uznání tohoto indikátoru jsou spojeny s bydlištěm zaměstnanců nebo sídlem dodavatelů v okolí do 20 km. Otázka „kde“ souvisí také s prostory, ve kterých bude podnik provozován. V případě zaměstnávání znevýhodněných osob, je důležité tyto prostory přizpůsobit jejich potřebám.

Kdy – založení sociálního podniku je náročný proces, který si vyžaduje čas. Jak bylo zmíněno v teoretické části, pouze založení společnosti s ručením omezeným trvá necelých 25 dní a zahrnuje celkem 9 činností. Celý proces je ovšem časově mnohem náročnější a často se neobejde bez časových prodlev. Při sestavování časového harmonogramu je proto nutné počítat rezervou.

Jak – jakým způsobem bude společnost řízena, je pouze na Vás. Váš přístup musí vyhovovat, jak Vám, tak Vaším zaměstnancům. Indikátory 1b1 a 1b2 upozorňují na účast zaměstnanců a členů na směřování podniku. Mezi důležitá pravidla patří pravidelné informování o chodu a výsledcích podniku, informování o naplňování veřejně prospěšných cílů a rozhodování o budoucnosti podniku. V souvislosti se sociálním podnikáním je spojován demokratický systém řízení, právě ten by měl být hlavní součástí filozofie.

14.2 Volba právní formy

Druhým důležitým krokem je stanovení právní formy podniku. Prvním pomyslným rozcestníkem tohoto rozhodnutí je uvědomění si, zda bude činnost vykonávána jako hlavní či vedlejší.

Obr. 8 Přehled právních forem sociálních podniků (vlastní zpracování)

Jestliže nebude hlavní činností sociální podnikání, je důležité si uvědomit souvislost a návaznost mezi činnostmi hlavní a vedlejší. Každá právní forma má tyto vztahy definovány jinak.

- **Zapsané spolky** – Vedlejší činnost v tomto případě sociální podnikání musí podporovat hlavní činnost, která vedla k založení podniku, tedy podpora a ochrana zájmů spolku.
- **Ústavy** – Vedlejší činnost tedy sociální podnikání nesmí způsobovat újmu v oblasti kvality, rozsahu a dostupnosti služeb v rámci hlavní činnosti. Zisk z podnikání je využit pouze pro podporu hlavní činnosti na základě, které vznikl.

- **Nadace a nadační fondy** – Vedlejší činnost tedy sociální podnikání a zisk z něj slouží k podpoře hlavní činnosti. (Dořičáková, Pastrňák, 2017, s. 57-59)

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, při výběru právní formy je důležité se soustředit především na jednotlivá kritéria, kterými jsou například počet zakladatelů, počáteční kapitál či způsob a rozsah ručení.

V tabulce (Tab. 10) jsou uvedeny neziskové právní formy, jejichž vedlejší činnost může být sociální podnikání. V horním řádku jsou uvedena klíčová kritéria, která mohou usnadnit výběr vhodné právní formy. V praxi se můžeme kromě těchto forem setkat ještě s obecně prospěšnou společností a církevní a náboženskou organizací. Obecně prospěšnou společnost nelze od roku 2014 zakládat, ovšem sociální podniky, které vznikly před tímto rokem, si status ponechaly. Dále zde nejsou zařazeny církevní a náboženské společnosti, jelikož členy těchto organizací musí spojovat víra, sociální podnikání je pouze doplňkovou činností. Nejedná se tedy o typickou právní formu sociálního podnikání a často jsou zakládány v rámci náboženské komunity.

Tab. 10 Přehled právních forem - vedlejší činnost (ČESKO, 2012)

Právní forma	Počet zakladatelů	Dokument	Použití zisku
Zapsané spolky	min. 3 osoby	Stanovy	Zisk je reinsvestován do spolkové činnosti podniku
Ústavy	min. 1 osoba	Zakládací listina	Zisk reinvestován do činnosti, pro kterou byl založen a k úhradě nákladů
Nadace a nadační fondy	min. 1 osoba	Nadační listina	Zisk reinvestován do činnosti, pro kterou byl založen

Druhou skupinou jsou ziskové právní formy, jejichž hlavní činnost může být využita pro sociální podnikání. Tabulka (Tab. 11) zobrazuje jednotlivé právní formy využívané v České republice dle klíčových kritérií. Kromě těchto právních forem si mohou podnikatelé vybrat mimo jiné z veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti. Ty ovšem pro sociální podnikání nejsou typické.

Tab. 11 Přehled právních forem - hlavní činnost (Dořičáková, Pastrňák, 2017, s. 39-56)

Právní forma	Počet zakladatelů	Počáteční kapitál	Dokument	Ručení
Společnost s ručením omezeným	min. 1 osoba	nejméně 1 Kč	Zakladatelská listina	Společníci ručí společně do výše nesplaceného vkladu
Akciová společnost	min. 1 osoba	2 miliony Kč	Stanovy	Společnost ručí za závazky celým svým majetkem
Družstvo a sociální družstvo	min. 3 osoby	Členské vklady	Stanovy	Družstvo ručí za závazky celým svým majetkem
OSVČ	1 osoba		Živnostenský list	Podnikatel ručí za závazky celým svým majetkem

14.3 Postup založení

14.3.1 OSVČ

Prvním krokem při založení osoby samostatně výdělečně činné je zjištění, do jaké skupiny je živnost zařazena. Důležité informace a postupy pro ohlášení jednotlivých živností jsou uvedeny na stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu v sekci živnostenské podnikání.

Následující tabulka (Tab. 12) zobrazuje základní informace týkající se založení živnosti:

Tab. 12 Základní informace pro založení OSVČ (Rádce nejen pro začínající podnikatele, ©2018)

OSVČ	řemeslná	vázaná	volná	koncesovaná
Všeobecné podmínky	✓	✓	✓	✓
Zvláštní podmínky	✓	✓		✓
Příloha živnostenského zákona	č. 1	č. 2	č. 4	č. 3
Formulář	Jednotný registrační formulář (JRF)			
Základní doklady	• příslušný formulář			
	• doklad o užívání prostor, ve kterém se nachází sídlo firmy			
	• potvrzení o zaplacení správního poplatku			
Ohlášení živnosti	Centrální registrační místo (CRM), Czech POINT			
Správní poplatek	1 000 Kč			
Další poplatky	Využití Czech POINTu - 50 Kč			

Doklady uvedené v tabulce (Tab. 12) jsou pouze základní, závisí na typu živnosti.

Například u živnosti koncesované je zapotřebí navíc doložit doklady o odborné způsobilosti či v případě odpovědného zástupce jeho prohlášení.

Podnikatel musí splňovat všeobecné podmínky, v některých případech i podmínky zvláštní. V případě všeobecných podmínek se jedná o zletilost, bezúhonnost a způsobilost k právním úkonům. (Srpová, Řehoř, 2010, s. 67)

V případě podmínek zvláštních závisí na typu živnosti:

Ohlašovací živnost

- Řemeslná – pro založení a následné podnikání je zapotřebí splnit odbornou způsobilost ve formě výučního listu, maturity v oboru, diplomu v oboru nebo praxe v oboru nejméně 6 let.
- Vázané – pro založení a následné podnikání vázané živnosti se požaduje odborná způsobilost, kterou lze nalézt v příloze č. 2 živnostenského zákona. (Srpová, 2020, s. 165-166)

Koncesovaná živnost

- Pro založení a provozování koncesované živnosti je zapotřebí získání povolení, jelikož zde existuje riziko ohrožení zdraví. Musí tedy splňovat všeobecné i zvláštní podmínky. (Šafrová Drášilová, 2019, s. 193)

14.3.2 Obchodní korporace

Pro založení obchodní korporace je potřeba uzavření a podepsání společenské smlouvy, zakladatelské listiny nebo stanov. Tyto dokumenty se liší na základě právní formy podnikání a počtu zakladatelů. Společnost s ručením omezeným, akciová společnost nebo družstvo musí mít formu notářského zápisu. Proto je v některých případech výhodnější oslovit notáře. Notář vyřídí potřebné administrativní záležitosti a je oprávněn provést zápis do obchodního rejstříku, čímž se celý proces stává rychlejší a levnějším. (Založení obchodní korporace, ©2021)

Dokumenty potřebné k notáři:

- Občanské průkazy společníků a jednatelů.
- Výpisy z trestního rejstříku budoucích jednatelů.

- Potvrzení majitele, ve kterém bude mít společnost sídlo. (Srpková, 2020, s. 177)

Následuje splacení základního kapitálu na účet, který byl založen správcem vkladu. Jestliže se společnost rozhodne podnikat na základě živnostenského oprávnění, je povinna o tomto rozhodnutí informovat živnostenský úřad. (Srpková, 2020, s. 178)

14.3.3 Nestátní neziskové organizace

Založení nestátní neziskové organizace je stejně jako u obchodní korporace složitý proces. Určité právní formy vyžadují notářský zápis, proto je u některých právních forem nutnost odborníka. Za založení nestátní neziskové organizace se považuje sepsání zakladatelské listiny, notářského zápisu či stanov, přičemž vznik je podmíněn zápisem do příslušného rejstříku. V následující tabulce (Tab. 13) jsou uvedeny dokumenty potřebné pro založení. (Vít, 2015, s. 19)

Tab. 13 Přehled dokumentů potřebných pro založení NNO (Vít, 2015, s. 19)

NNO	Dokumenty
Nadace	Notářský zápis
Ústavy	Notářský zápis
Nadační fondy	Zakladací listina s ověřenými podpisy
Spolky	Stanovy nebo zápis ze členské schůze bez ověření podpisů

Na stránkách www.or.justice.cz spadajících pod Ministerstvo spravedlnosti České republiky, lze nalézt tzv. inteligentní formulář. Ten slouží k zápisu nestátní neziskové organizace, změně zapsaných údajů, výmazu, změně právní formy apod. Pro zápis nového subjektu je nutné zadat požadovanou právní formu, vygenerovat návrh formuláře a vyplnit potřebné údaje.

Založení sociálního podniku jakékoliv právní formy je náročný proces, který si vyžaduje značnou míru vědomostí. Na trhu se setkáváme s firmami, které nabízejí tzv. ready made společnosti či společnosti na míru.

14.4 Výběr prostor

Součástí procesu založení sociálního podniku je taktéž výběr vhodných prostor. Při výběru je nutné se soustředit například na tyto faktory:

- Typ podnikání – prostory sociálního podniku by měly být dostatečně prostorné a bezpečné pro naše podnikání.
- Zaměstnanci – Jestliže je našim cílem zaměstnávání znevýhodněných osob, konkrétně osob se zdravotním postižením, je důležité se soustředit na jejich specifické požadavky. V případě zaměstnávání například pracovníků na invalidním vozíčku je důležité se soustředit na vybudování bezbariérového přístupu.
- Lokace – V případě indikátoru 3b1 týkajícího se využívání místních zdrojů, je důležité se soustředit na vhodnou lokaci našeho podniku.

14.5 Výběr zaměstnanců

Definice sociálního podniku a integračního sociálního podniku byly zveřejněny na webových stránkách organizace TESSEA v roce 2014. Většina sociálních podniků vznikla za účelem veřejně prospěšného cíle, při kterém zároveň zaměstnává osoby znevýhodněné na trhu práce. Výrazně tedy převažují integrační sociální podniky nad těmi klasickými. Zaměstnáváním znevýhodněných osob naplňují integrační sociální podniky své indikátory, ale taktéž se při určitém procentu mohou stát poskytovateli náhradního plnění či obdržet slevu na dani.

V případě přijímání osob znevýhodněných na trhu práce je důležité se soustředit na jejich specifické požadavky. Jestliže například přijímáme zaměstnance na vozíčku, je důležité mít ve firmě bezbariérový přístup. Pracoviště zaměstnance musí být upraveno dle jeho specifických požadavků tak, aby se mu zde příjemně pracovalo. Stejně podmínky se týkají například pracovní doby. Lidé s handicapem nemusí být schopni pracovat celých 8 hodin denně. Klíčovou myšlenkou v zaměstnávání znevýhodněných osob je tedy především individuální přístup.

Při zaměstnávání těchto osob může podnikatel využít mnohé výhody ze strany státu či veřejnosti. Výhody plynoucí ze zaměstnávání znevýhodněných skupin by neměly být primárním důvodem, proč jsme tyto zaměstnance najali, ovšem mohou být příjemným bonusem při financování našeho podniku. Při zvažování možností financování je důležité si uvědomit, do jaké skupiny naši zaměstnanci spadají. Například slevy na dani či příspěvky poskytované dle zákona o zaměstnanosti se týkají pouze zaměstnanců se

zdravotním postižením, nikoliv znevýhodněných osob. Jednotlivé možnosti financování budou dále rozvedeny v další kapitole o financování podniku.

14.6 Další povinnosti pro podnikatele

V této kapitole budou blíže specifikovány další povinnosti podnikatele k ostatním institucím.

14.6.1 Založení bankovního účtu

Pro podnikání je v dnešní době nezbytné založení bankovního účtu. Pro většinu odběratelů či dodavatelů je výhodnější a bezpečnější provádět veškeré platby online, proto by vynechání tohoto kroku mohlo mít negativní důsledky na Vaše podnikání. V portfoliu bank jsou nabízeny účty klasické či podnikatelské. Při rozhodování o volbě správného účtu je důležité se soustředit na faktory, které souvisejí s podnikáním. Jestliže podnik obchoduje například se zahraničím, je nutné se soustředit na poplatky za platby do jiných zemí.

Z porovnání podnikatelských účtů, které provedla v roce 2019 společnost Scott & Rose, lze usoudit, že nejvýhodnějším produktem na trhu je jednoznačně Podnikatelský účet bez poplatků od společnosti Fio. Na druhém místě se umístil účet mKonto Business od společnosti mBank a na třetím místě Běžný účet pro podnikatele od Equa bank. Pro porovnání těchto účtů byl vytvořen modelový příklad podnikatele. Kritéria, dle kterých byly vyhodnoceny nejvýhodnější podnikatelské účty na trhu, jsou:

- náklady spojené s využíváním účtu,
- komplexnost nabídky účtu či balíčku služeb,
- úroveň přímého bankovníctví,
- dostupnost poboček a bankomatů, online bankovníctví,
- srozumitelnost ceníku a produktu na stránkách bank. (Nejlepší účty pro podnikatele, ©2019)

14.6.2 Daně

Po založení sociálního podniku se podnikatel musí registrovat na Finančním úřadě. Přihláška k registraci se podává u místně příslušného správce daně. Tato registrace je povinná i v případě, že podnikateli nevznikla žádná daňová povinnost: (Začínáte podnikat?, ©2013-2021)

Fyzické osoby

- povinnost registrace u správce daně je do 15 dnů ode dne výkonu činnosti,
- místně příslušný správce daně je odvozen od trvalého pobytu,
- sazba daně je 15 %.

Právnícké osoby

- povinnost registrace u správce daně je do 15 dnů ode dne vzniku,
- místně příslušný správce daně je odvozen od sídla zapsaném v Obchodním rejstříku,
- sazba daně je 19 %.

14.6.3 Elektronická evidence tržeb

Elektronická evidence tržeb je další důležitou povinností začínajícího podnikatele. Jestliže budou zákazníci platit za produkty či služby hotově, je nezbytné si zřídit elektronickou evidenci tržeb.

Tato elektronická evidence má poměrně krátké trvání a nejsou zde prozatím zapojeni všichni podnikatelé, záleží na typu podnikání. Obecně se tato evidence týká všech subjektů, které platí či budou platit daně z příjmu v České republice, konkrétně se jedná o podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby s podnikatelskou činností. Tržby podléhající této evidenci jsou charakteristické dvěma faktory: (Kdo, co a odkdy?, ©2016-2021)

- Vznikají v rámci podnikatelské činnosti
- Jejich platba byla provedena hotově, směnkou, šekem, stravenkou, voucherem, elektronickou peněženkou či jiným způsobem.

Základní postup pro vyřízení elektronické evidence tržeb je následující (Základní kroky k evidenci tržeb a způsoby evidence, ©2016-2021):

- **Pořízení nutného vybavení pro evidenci tržeb** – jedná se o zařízení například mobil, tablet či pokladna, pomocí kterého je podnikatel schopen odeslat informace o tržbě Finanční správě a vystavit o této platbě účtenku.

- **Získání autentizačních údajů a zřízení přístupu do webové aplikace Elektronická evidence tržeb** – Poplatník osloví na kterékoliv pobočce finanční správu o autentizační údaje a uvede elektronickou evidenci tržeb do provozu.
- **Certifikát a jeho instalace** – Poplatník registruje svou provozovnu a vygeneruje si certifikát, který nainstaluje do zařízení, které pro tyto účely zakoupil.

Z důvodu pandemické situace je elektronická evidence tržeb pozastavena do konce roku 2022. Tento krok se týká podnikatelů, kteří jsou zařazeni do první a druhé vlny EET. Podnikatelé patřící do třetí a čtvrté vlny mohou evidenci dobrovolně zahájit od května 2020, tento krok ovšem není podmínkou. (Evidence tržeb, ©2020)

14.6.4 Česká správa sociálního zabezpečení

Povinnost registrace na sociální zabezpečení mají sociální podnikatelé, kteří jsou:

- právnické nebo fyzické osoby, zaměstnávající alespoň 1 zaměstnance
- osoby samostatně výdělečně činné

V následující tabulce (Tab. 14) jsou uvedeny bližší informace týkající se odvodu sociálního zabezpečení.

Tab. 14 Sociální zabezpečení (Sociální pojištění v roce 2021, ©2021)

	SOCIÁLNÍ PODNIKY		OSVČ	
	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	Hlavní činnost	Vedlejší činnost
Vyměřovací základ	Úhrn příjmů		Příjmy - Výdaje * 0,5	
Min. vyměřovací základ	Není stanoven		8 861 Kč	3 545 Kč
Max. vyměřovací základ	141 764 Kč		141 764 Kč	
Sazba daně v %	6,5%	24,8%	29,2% + (2,1)	
Odvod pojistného	Od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce		Od 1. do posledního dne kalendářního měsíce	

První sloupec je rozdělen do dvou částí, které se nazývají zaměstnanec a zaměstnavatel. Sazba sociálního zabezpečení je 31,3 % přičemž 6,5 % platí zaměstnanec ze svého platu či mzdy a 24,8 % odvádí zaměstnavatel. Vyměřovací základ je hrubá mzda, minimální vyměřovací základ zde není stanoven, ovšem maximální vyměřovací základ je roven 48

násobku průměrné mzdy a pro rok 2021 činí měsíčně 141 764 Kč. Zaměstnavatel odvádí pojistné, které hradí za své zaměstnance v termínu od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce.

Druhý sloupec je zaměřen na hlavní a vedlejší činnost osob samostatně výdělečně činných. Vyměřovací základ je vypočten jako rozdíl mezi příjmy a výdaji krát 50 %. Jestliže je vyměřovací základ u vedlejší činnosti menší než 85 058 Kč, není zde nutná účast na pojištění. Povinná sazba daně je stanovena na 29,2 % přičemž dobrovolné nemocenské pojištění tvoří 2,1 %. Odvod pojistného je splatný od 1 do posledního dne kalendářního měsíce.

14.6.5 Zdravotní pojišťovna

Zdravotní pojištění je další důležitou povinností podnikatele. Každý pojištěnec má právo si vybrat svou zdravotní pojišťovnu, aby byl u svého lékaře bezplatně ošetřen.

Tabulka (Tab. 15) zdravotního pojištění je obdobná předchozí tabulce sociálního zabezpečení. První sloupec je taktéž rozdělen do dvou částí, pojmenovaných zaměstnanec a zaměstnavatel. Jsou zde stanoveny vyměřovací základy, procentní sazby daně a odvod pojistného. Druhá část vztahující se na osoby samostatně výdělečně činné je rozdělena na hlavní a vedlejší činnost. Parametry vyměřovacích základů jsou pro vedlejší a hlavní činnost stejné. Rozdíl se týká pouze odvodu pojistného, které se u vedlejší činnosti neplatí, zaplatí se jednorázově do 8. dnů po odevzdání Přehledu o příjmech a výdajích.

Tab. 15 Zdravotní pojištění (Změny v platbě zdravotního pojištění od 1.1.2021, ©2021)

	SOCIÁLNÍ PODNIKY		OSVČ	
	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	Hlavní činnost	Vedlejší činnost
Vyměřovací základ	Hrubá mzda		Příjmy - Výdaje * 0,5	
Min. vyměřovací základ	15 200 Kč		17 720,5 Kč	
Max. vyměřovací základ	Není stanoven		Není stanoven	
Sazba daně v %	4,5 %	9,0 %	13,5 %	
Odvod pojistného	Od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce		Do 8. dne následujícího měsíce	

14.7 Naplňování indikátorů sociálního podniku

Po založení společnosti a následných registrací na příslušných úřadech je důležité sepsání indikátorů sociálních podniků. Po splnění počtu indikátorů je podnik prohlášen za sociální a je uveden na stránkách českého sociálního podnikání. Naplňování těchto indikátorů je zcela dobrovolné a poskytuje mu ve společnosti určitou prestiž. Je vnímán jako podnik se sociálním, ekonomickým i environmentálním přesahem. Následující kapitola je zpracována na základě informací a poznatků z praxe. Při naplňování indikátorů se mohou sociální podnikatelé inspirovat u ostatních podniků, které vykonávají podobnou činnost či zaměstnávají určité skupiny znevýhodněných osob. Důležité dokumenty potřebné k založení a další informace lze nalézt na webových stránkách Obchodního rejstříku po zadání identifikačního čísla osoby.

Pro integrační sociální podnik je stanoveno celkem 20 indikátorů, z nichž 10 je povinných. Jestliže se chce podnik kvalifikovat jako sociální, musí splňovat 10 povinných a 6 nepovinných indikátorů, což je 80 % z celkového počtu.

14.7.1 Obecná definice

Indikátor 0a1

První indikátor v obecné definici je zaměřen na formulování a zveřejnění veřejně prospěšného cíle, kterým je zaměstnávání a sociální začlenění osob znevýhodněných na trhu práce.

Sociální podniky zveřejňují tento cíl:

- v zakládacích dokumentech (zakladatelská listina, stanovy),
- na webových stránkách podniku,
- na webových stránkách Obchodního rejstříku (www.justice.cz),
- v podnikatelském plánu.

Veřejně prospěšné cíle těchto podniků se v mnoha ohledech shodují. Často se jedná o začlenění osob znevýhodněných na trhu práce, které mají specifické požadavky a potřebují pomoc s každodenními záležitostmi. Podniky se snaží těmto zaměstnancům ulehčit jejich životní situaci, a proto jim zajišťují například tyto potřeby:

- pravidelný příjem – mzda či plat,

- poradenství v oblasti financí – exekuce, dluhy,
- nalezení trvalého bydlení,
- plán rozvoje – profesní i osobní.

Indikátor 0a2

Druhý v pořadí je indikátor zaměřený na veřejně prospěšné aktivity v oblasti zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, které musí mít návaznost s veřejně prospěšným cílem. Mezi příklady těchto aktivit lze zařadit:

- zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce,
- vytváření prostoru pro realizaci,
- pomoc a podpora při zvládnání běžného života,
- psychická podpora – pomoc při překonávání předsudků ve společnosti,
- objevování potenciálu v lidech, kteří jsou ve společnosti znevýhodněni,
- výroba kvalitních výrobků, které jsou šetrné k životnímu prostředí,
- práce v malém kolektivu s individuálním přístupem,
- poskytnutí školení, kurzů či dalšího vzdělávání,
- poskytnutí příležitostí pro zaměstnance a následné posunutí na volný trh.

V rámci kraje funguje projekt Tranzitní místa v sociálních podnicích v Moravskoslezském kraji. Sociální podniky zapojené do tohoto projektu poskytují pracovní příležitosti osobám znevýhodněným na trhu práce a snaží se o eliminaci bariér, které zapříčiňují neúspěšnost těchto osob na trhu. Tito zaměstnanci získávají nové zkušenosti a dovednosti, které jim usnadní vstup na trh práce. (Tranzitní místa v sociálních podnicích, ©2021)

Indikátor 0a3

Třetí indikátor se týká doložení dokladu či vyjádření o veřejně prospěšných aktivitách podniku, souvisejících se zaměstnáváním a sociálním začleňováním osob znevýhodněných na trhu práce. Mezi tyto doklady lze zařadit například:

- Pracovní smlouvy – dohody o provedení práce, dohody o provedení činnosti.
- Potvrzení o uznání chráněných pracovních míst ze strany Úřadu práce.
- Strategický plán rozvoje podniku nebo podnikatelský plán.

- Výroční zprávy organizace.

Indikátor 0a4

Poslední indikátor v této sekci je zaměřen na etický kodex společnosti a jeho zveřejnění. Tyto kodexy jsou zveřejněny na webových stránkách společností nebo fyzicky ve firmách. Kodexy jsou zaměřeny především na:

- Respektování Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod.
- Zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce bez diskriminace v oblasti věku, pohlaví, zdravotního stavu, národní příslušnosti, sociálního statusu.
- Pracovní a psychickou podporu osobám s jakýmkoliv handicapem.

14.7.2 Sociální prospěch

Indikátor 1a1

První indikátor v této oblasti je zaměřen na podíl znevýhodněných osob zaměstnávaných v sociálních podnicích. Minimální podíl pro splnění tohoto indikátoru je 30 %, přičemž podniky v Moravskoslezském kraji často zaměstnávají mnohem vyšší procento těchto zaměstnanců.

Oblast zaměstnávání znevýhodněných osob na trhu práce, často souvisí s odvětvím, ve kterém společnost podniká a na typu handicapu znevýhodněných osob. Některé podniky zaměstnávají pouze osoby znevýhodněné na trhu práce, jiné přijímají taktéž klasické zaměstnance. Ideální poměr těchto dvou skupin je pro každý podnik individuální, liší se v závislosti na činnosti podnikání.

Indikátor 1a2

Tento indikátor byl již dříve rozebrán v analýze sociálního podnikání v Moravskoslezském kraji. Sociální podnikatelé nejčastěji zaměstnávají osoby se zdravotním postižením a poskytují jim tak příležitost začlenění.

Indikátor 1a3

Při zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce je důležité počítat s jejich specifickými potřebami a přizpůsobit tak jednotlivé procesy k oboustranné spokojenosti. Specifické potřeby se liší v závislosti na typu handicapu, a proto se mohou v jednotlivých podnicích lišit. Následující informace mohou být inspirací pro ostatní sociální podnikatele:

- Úprava pracovní doby – někteří zaměstnanci nejsou schopni pracovat celých 8 hodin, proto je nutné zvážit úpravu pracovní doby, dle specifických potřeb.
- Delší přestávky.
- Pravidelná kontrola u lékaře – týká se především osob zdravotně postižených, u kterých je obzvlášť důležitá prevence v oblasti zdraví. Někteří zaměstnanci by měli být pravidelně kontrolováni odborníky.
- Psychosociální poradenství – individuální či skupinové poradenství zaměřené na prevenci duševního zdraví zaměstnanců.
- Odborné školení – zaměstnanci mohou být znevýhodněni na trhu práce z důvodu nízkého vzdělání či nedostatečné kvalifikace. Poskytnutí odborného školení je investicí do budoucna.
- Vybavení v provozovně – zajištění odpočinkové místnosti či poskytnutí prostoru pro relaxaci.
- Asistenti – poskytnutí pracovních asistentů při procesu zaučení či usnadnění chodu podniku.
- Poradenství v oblasti každodenních záležitostí – peníze, bydlení.
- Rotace na pracovišti.

Indikátor 1b1

Sociální podnikání je často spojováno s demokratickým principem řízení, proto nedílnou součástí chodu podniku je informovanost zaměstnanců. Ti mohou být informováni o aktuálním vývoji, změnách, vizích či strategiích na pravidelných poradách podniku, výročních schůzích, teambuildingu nebo prostřednictvím e-mailové komunikace.

Indikátor 1b2

Zapojení zaměstnanců do rozhodování podniku může být v mnohých případech komplikované. Zaměstnanci nemusí mít v této oblasti patřičné vzdělání, kvalifikaci či vizi. I tak se sociální podnikatelé snaží tento indikátor naplnit například:

- Vytvořením prostoru pro vyjádření nápadů.
- Účastí na rozhodování o dalším chodu podniku.

Indikátor 1c1

Vzdělávání zaměstnanců je nedílnou součástí každé podnikové strategie. Nabytí nových vědomostí a dovedností je užitečné jak pro podnik, tak pro samotného zaměstnance. Jen postupné zaučení v oboru mu poskytuje praxi a tím zvyšuje jeho šanci na trhu práce. Zaměstnanci jsou v sociálních podnicích vzdělávání buď individuálně či skupinově v závislosti na potřebné kvalifikaci k výkonu práce.

14.7.3 Ekonomický prospěch**Indikátor 2a1**

Informace o využití zisku jsou dostupné na webových stránkách Obchodního rejstříku, kde většina podniků dokumenty zveřejňuje, dále poté ve výročních zprávách či v zápisech ze schůzí. V případě nestátních neziskových organizací nemusí vznikat žádný zisk, proto je rozvoj těchto podniků financován z jiných zdrojů. Ostatní sociální podniky využívají zisk především na rozšíření výroby nebo techniky, nákup nového vybavení či odměňování zaměstnanců.

Indikátor 2b1

Tento indikátor nebyl v šetření zahrnut, jelikož se většiny sociálních podniků netýká. Vlastnický podíl obce či skupiny obcí musí být menší než 50 %.

Indikátor 2b2

Zobrazení přehledné organizační struktury v interních předpisech podniku.

Indikátor 2c1

Následující indikátor je zaměřen na tržby z prodeje výrobků nebo služeb, přičemž procentní hranice pro splnění tohoto indikátoru je stanovena na 30 %. Sociální podniky, jejichž hlavní činností je sociální podnikání, splňují tento indikátor, a to v rozmezí od 55 % až do 100 %. Výroba výrobků či poskytování služeb je hlavním cílem podniku a díky výdělkům z nich je podnik samostatný a soběstačný. Právní formy, u kterých je sociální podnikání pouze vedlejší činností tento indikátor nevyužívají. Zisky plynoucí z podnikání jsou procentně výrazně nižší, a proto slouží jako příjemný bonus při financování.

Indikátor 2d1

Důležitou součástí úspěšného podniku je jeho ekonomické řízení či řízení ekonomických rizik. Standardní metody ekonomického řízení nejsou u sociálních podnikatelů příliš

oblíbené. Většina respondentů odpověděla, že neuplatňují žádnou z metod nebo se řídí selským rozumem. Dále se zde objevují metody řízení cash flow, sledování a hlídání rozpočtu, sledování zisku a ztrát. Při řízení ekonomických rizik je využíváno především vícezdrojové financování, u kterého je riziko eliminováno rozložením na více subjektů najednou.

Indikátor 2e1

Převedení likvidačního zůstatku v případě zániku taktéž nepatří mezi oblíbené indikátory. Podniky v praxi nemají stanovený subjekt, na který by byl zůstatek převeden. Tento indikátor využívají především spolky, jelikož v zakládacích dokumentech neboli stanovách je převedení majetku stanoveno na jednotlivé členy spolku.

14.7.4 Environmentální a místní prospěch

Indikátor 3a1

Prvním indikátorem v této části je orientace na lokální potřeby. Sociální podniky mají svou činností pozitivní dopad na oblast svého působení. Tento indikátor lze naplňovat hned několika způsoby:

- Místní nezaměstnanost – podnik spolupracuje s Úřadem práce a stává se poskytovatelem zaměstnání osobám znevýhodněným na trhu práce.
- Spolupráce s místními podniky – vzájemná podpora místních podnikatelů.
- Spolupráce s městem či vesnicí – zjišťování potřeb místní komunity.

Indikátor 3b1

Indikátor 3b1 navazuje na předešlý indikátor 3a1, konkrétně jeho třetí bod. Podnik přednostně využívá místní zdroje: zaměstnává místní obyvatele, nakupuje od místních dodavatelů či využívá místní suroviny a materiál. Všechny dotazované podniky se snaží tento indikátor naplňovat a podporovat tak místní komunitu a podnikatele. U některých surovin či materiálu se můžeme setkat s pouze lokální výrobou, tudíž není reálné tento indikátor naplnit. Informace o místních zdrojích lze nalézt:

- na Úřadu práce,
- na webových stránkách firem,
- na webových stránkách Českého sociálního podnikání,

- v místním zpravodaji.

Indikátor 3c1

Sociální podniky mají nastaveny zásady, díky kterým se chovají ekologicky k životnímu prostředí. Mezi tyto zásady lze zařadit:

- Třídění odpadu – dostupnost košů na třídění odpadu.
- Výměna chemických prostředků za prostředky šetrné k životnímu prostředí.
- Upcyklace materiálu – přeměna odpadu nebo nepotřebných produktů v nové vylepšené výrobky.
- Šetření energií – využívání strojů a zařízení s nízkoenergetickou náročností.
- Zavedení norem ISO.
- Šetrné hospodaření s vodou – zavedení spořičů vody.
- Preferování lokálních dodavatelů – s ohledem na přepravu.

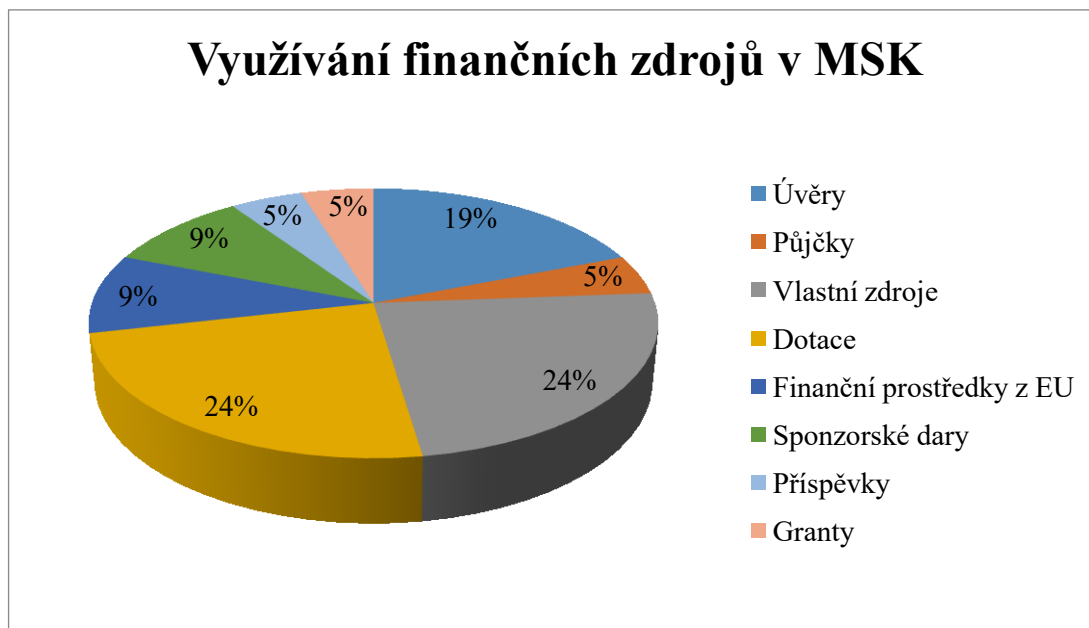
Indikátor 3d1

Podnik komunikuje s místními aktéry, především s lokálními institucemi a organizacemi, které sdružují sociální podniky a podporují rozvoj sociálního podnikání. Jedná se například o tyto instituce: ostatní sociální podniky, úřady, Hospodářská komora, Moravskoslezský pakt zaměstnanosti, Moravskoslezský kraj, město, univerzity, komunitní plánování a další.

14.8 Financování podniku

V této kapitole budou blíže popsány zdroje financování, které lze v souvislosti se sociálním podnikáním v Moravskoslezském kraji využít. V možnostech financování jsou zahrnuty nejen finanční prostředky, které podnik reálně dostane ve formě dotací či příspěvků poskytovaných dle zákona o zaměstnanosti, ale také možnosti, jakými může podnik peníze ušetřit. Jedná se zejména o benefity plynoucí ze zaměstnávání osob zdravotně postižených například ve formě slev na dani.

Dle rozhovoru se sociálními podnikateli v Moravskoslezském kraji, byl zpracován přehled forem financování sociálních podniků. Nejvyšší zastoupení zde mají dotace, které mohou být čerpány z kraje nebo města a dále poté vlastní zdroje. Sociální podniky jsou také často financovány formou úvěrů, finančních prostředků plynoucích z Evropské Unie a sponzorských darů.

Obr. 9 Využívání finančního zdrojů sociálními podnikateli v MSK (vlastní zpracování)

14.8.1 Vlastní zdroje

Při zakládání klasického či sociálního podniku je důležité mít do začátku vlastní finance. Prvním důležitým bodem, se kterým musíme počítat v našem rozpočtu je základní kapitál. Ten se odvíjí od volby vhodné právní formy pro náš podnik. Mezi další výdaje, které nás při založení sociálního podniku mohou potkat, jsou jednoznačně administrativní poplatky na úřadech nebo platby právníkům či notářům. Jednotlivé položky nákladů, se kterými se může podnikatel setkat, budou blíže rozebrány v nákladové analýze.

14.8.2 Slevy na dani

Prvním zdrojem, který může podniku výrazně pomoci s úsporou peněz je sleva na dani. Tato sleva platí pouze pro zaměstnavatele, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením a její výše se odvíjí od stupně invalidity daného zaměstnance. Zaměstnávání zdravotně znevýhodněných osob nepřinese podniku peníze navíc, ovšem může se stát úsporou v oblasti daní: (Zaměstnávání osob se zdravotním postižením: Jaké jsou jeho výhody pro zaměstnavatele?, ©2020)

- První a druhý stupeň invalidity představuje nárok na slevu na dani 18 000 Kč.
- Třetí stupeň invalidity představuje nárok na slevu na dani 60 000 Kč.

14.8.3 Příspěvky poskytované dle zákona o zaměstnanosti

Na tuto formu financování mají nárok opět pouze zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením. Podmínky pro získání této podpory jsou splnění zákonných podmínek a dále poté alespoň 50% podíl zaměstnanců se zdravotním postižením. Příspěvek je uznán zaměstnavateli, který uzavřel s Úřadem práce dohodu. Úřad práce České republiky může zaměstnavateli v našem případě sociálnímu podniku poskytnout až 14 600 Kč u invalidních osob a až 6000 Kč u osob zdravotně znevýhodněných. Tento příspěvek se poskytuje zpětně u krajské pobočky Úřadu práce, ve kterém má zaměstnavatel sídlo. Při žádosti o poskytnutí příspěvku je nutné doložit seznam zaměstnanců, na které chce zaměstnavatel příspěvky pobírat. (Příspěvek na podporu zaměstnávání OZP, ©2021)

Druhým zdrojem financování, který lze využít dle zákona o zaměstnanosti jsou nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. Tyto příspěvky plynou ze státního rozpočtu a Evropského sociálního fondu a jsou určeny pro sociální podnikatele, kteří mají sídlo a místo výkonu práce na území České republiky. Následující informace týkající se nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti jsou čerpány přímo ze stránek Úřadu práce. Mezi nástroje aktivní politiky zaměstnanosti patří například: (Aktivní politika v zaměstnanosti, ©2021)

- **Společensky účelná místa** – Sociální podnikatelé uzavřou s Úřadem práce dohodu, na základě, které zaměstnávají osoby znevýhodněné na trhu práce. Výše příspěvku je u všech míst stejná a je stanovena jako procentní sazba ze skutečné mzdy či platu. Dalšími faktory ovlivňujícími výši příspěvku je druh jeho znevýhodnění či jak dlouho byl tento uchazeč veden v evidenci uchazečů o zaměstnání.
- **Veřejně prospěšné práce** – Tento nástroj aktivní politiky zaměstnanosti je poněkud specifitější. Jeho využití se váže k sociálním podnikům, jejichž činností je údržba veřejných prostranství, úklid a údržba veřejných budov či komunikací. Mezi další možnosti se řadí práce osobního asistenta osob se zdravotním postižením nebo pomocné práce v oblasti charity, kultury či ve školách. Tento příspěvek poskytuje pro sociální podnik příležitost, jak usnadnit osobám se zdravotním postižením jejich nástup či každodenní fungování. Výše tohoto příspěvku je kalkulována na 15 000 Kč / maximálně 6 měsíců.
- **Příspěvek na zapracování** – Tento příspěvek je určen pro sociální podnikatele zaměstnávající uchazeče, kteří z důvodu svého zdravotního stavu, věku či jiných

vážných důvodů potřebují zvýšenou pozornost. Příspěvek je vyčíslen na polovinu aktuální minimální mzdy a je poskytován maximálně čtvrt roku.

- **Příspěvek na zřízení pracovního místa pro osoby zdravotně postižené** – Sociální podnikatel uzavře s Úřadem práce dohodu o zřízení pracovního místa pro osobu zdravotně postiženou. Tato dohoda se uzavírá na období celkem 3 let. V případě, že se osoba zdravotně postižená rozhodne podnikat jako osoba samostatně výdělečně činná, může tuto dohodu uzavřít sama. Finanční částka je poskytnuta na krytí výdajů spojených se zřízením tohoto místa. Faktory ovlivňující přijetí žádosti o příspěvek jsou například podnikatelský záměr, předmět podnikání či výše nákladů na zřízení místa.
- **Příspěvek na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáním osoby se zdravotním postižením** – Tento příspěvek je vyčíslen ročně na jedno pracovní místo a činí celkem 48 000 Kč. Vyplácí se na základě dohody mezi sociálním podnikem a Úřadem práce.
- **Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném trhu práce dle § 78a ZoZ** – Sociální podnik uzavírá s Úřadem práce dohodu, na základě které je prohlášen za zaměstnavatele na chráněném trhu práce. Chráněný trh práce se skládá ze zaměstnavatelů, jejichž 50 % zaměstnanců jsou osoby se zdravotním postižením.

14.8.4 Dotace

Sociální podnikatelé mohli v roce 2014-2020 využívat dotace z integrovaného regionálního operačního programu. Tento program známý pod zkratkou IROP měl za cíl podpořit nové i existující sociální podnikatele. Pro nadcházející období 2021-2027 nebudou sociální podnikatelé podporováni v rámci tohoto programu. Bližší informace a důvody ukončení dotací nejsou na stránkách uvedeny. (Sociální podnikání, ©2021)

Na webových stránkách www.irop.mmr.cz lze nalézt aktuálně probíhající výzvy v České republice. Diplomová práce je zaměřena na sociální podnikání v Moravskoslezském kraji, proto jsou zde uvedeny pouze dvě probíhající výzvy, o které mohou sociální podnikatelé v této oblasti žádat. Výzvy jsou zaměřeny na výstavbu, rekonstrukci a vybavení sociálních podniků.

Obr. 10 Integrovaný regionální operační program (Sociální podnikání, ©2021)

Tab. 16 Výzvy pro MSK (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021), (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021)

Název výzvy	Výzva č. 22	Výzva č. 63
Zahájení příjmu žádostí	15.3.2021	16.12.2016
Ukončení příjmu žádostí	31.12.2021	31.10.2022
Míra podpory	85%	85%
Forma podpory	dotace, ex-post financování	dotace, ex-post financování
Území realizace	Území aglomerace vymezené ve schválené Strategii ITI Ostravské aglomerace. Vymezení území pro ostravskou aglomeraci je uvedeno na www.itiostravsko.cz .	Území Ostravské aglomerace vymezené ve schválené strategii ITI.
Minimální výše celkových způsobilých výdajů	650 000 Kč	Není stanovena
Maximální výše celkových způsobilých výdajů	4 900 000 Kč	Do výše nevyčerpaného limitu podpory de minimis (součet podpor jednoho příjemce, nesmí za předchozí dvě rozhodná období (účetní období nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců) a v běžném fiskálním roce přesáhnout 200 000 EUR.

14.8.5 Úvěry v programu S-Podnik

Při nedostatku financí mohou sociální podnikatelé využít možnosti úvěru. Bankovní instituce nabízejí širokou škálu půjček a úvěrů, ovšem pro sociální podnikatele je výhodnější úvěr sestavený přímo pro ně. Českomoravská záruční a rozvojová banka nabízí sociálním podnikům bezúročný úvěr ve dvou variantách – investiční a provozní. Bonus při sjednání těchto úvěrů je od nového roku odborné poradenství v oblasti:

- management sociálního podniku,
- organizace a výroba v sociálním podniku,
- marketing a public relations sociálního podniku,
- finanční řízení sociálního podniku. (Bezúročný úvěr pro sociální podniky, ©2020)

Bližší informace k investičnímu a provoznímu úvěru jsou uvedeny v následující tabulce (Tab. 17).

Tab. 17 Investiční a provozní úvěr od Českomoravské záruční a rozvojové banky (Bezúročný úvěr pro sociální podniky, ©2020)

	Investiční úvěr	Provozní úvěr
Úroky a poplatky	bez úroků a poplatků	bez úroků a poplatků
Výše úvěru	400 tis. - 25 mil. Kč	400 tis. - 25 mil. Kč
Splatnost	až 12 let	až 2 roky
Odklad splátek	až 3 roky	až 1 rok
Výdaje, které lze hradit z úvěru	• pořízení strojů a zařízení (včetně použitých)	• pořízení drobného hmotného/nehmotného majetku
	• pořízení staveb včetně pozemků, které s nimi tvoří funkční celek	• ostatní provozní výdaje kromě osobních a mzdových nákladů
	• pořízení dlouhodobého nehmotného majetku	• financování zásob zboží či materiálu
	• rekonstrukci staveb	

V teoretické části byla zmíněna možnost Sociálního bankovníctví od České spořitelny ve formě provozního a investičního úvěru. Při porovnání všech čtyřech úvěrů je výhodnější využití možností od Českomoravské záruční a rozvojové banky z důvodu nulového úroku. U úvěrů České spořitelny je úrok snížen oproti běžnému úvěru, maximálně však do výše 0,15 %.

14.8.6 Stabilizační grant pro sociální podniky od ČSOB

Stabilizační grant pro sociální podniky od ČSOB se v roce 2021 koná ve dvou kolech – jarní a podzimní. Základní podmínky pro žadatele stabilizační grantu jsou:

- Žadatel provozuje sociální podnik již minimálně druhým rokem.
- Žadatel se veřejně na svých webových stránkách či v zakládacích dokumentech hlásí k principům sociálních podniků.
- Sociální podnikatelé, kterým byl vyplacen Stabilizační grant, se mohou přihlásit až po dvou letech. (ČSOB Grantový program určený sociálním podnikům, ©2020)

Tab. 18 Stabilizační grant pro sociální podniky od ČSOB (ČSOB Grantový program určený sociálním podnikům, ©2020)

	Jarní kolo	Podzimní kolo
Vyhlášení	1.4.2021	1.9.2021
Uzávěrka pro podání žádostí	30.4.2021	30.9.2021
Informace o výsledku	31.5.2021	29.10.2021
Maximálně výše grantu	Pět nejlépe hodnocených projektů získá grant ve výši 50 000 korun	

14.8.7 Akcelerační programy

Mezi další možnosti zisku peněz lze zařadit akcelerační programy Impact first a Social Impact award. Akcelerační programy probíhají v rámci celé České republiky a jsou zaměřeny především na nabytí užitečných informací a znalostí v oblasti sociálního podnikání. Peníze v rámci výhry v akceleračním programu jsou pouze možností, nejedná se o dlouhodobý stabilní příjem.

14.8.8 Veřejné zakázky

Jak již bylo zmíněno v teoretické části zadávání veřejných zakázek přináší benefity všem zúčastněným. Zadavatelé těchto zakázek jsou orgány veřejné moci, například stát, obec či kraj. Tento zdroj financování poskytuje sociálním podnikům opakovaný příjem do budoucna, díky kterému je podnik soběstačný a stabilní.

Prvním zadavatelem veřejných zakázek může být kraj. Na webových stránkách <https://msk.ezak.cz/> lze nalézt aktuální nabídku veřejných zakázek v Moravskoslezském

kraji. Základní informace jsou zpřístupněny široké veřejnosti, ovšem pro výběr a zjištění podrobnějších informací je výhodnější se zde zaregistrovat.

Ministerstvo pro místní rozvoj vytvořilo pro inzerci veřejných zakázek tzv. Věstník. Portál <https://www.vestnikverejnychzakazek.cz/> je určen pro širokou škálu zadavatelů veřejných zakázek, kterými jsou například kraje, nemocnice, státní organizace či univerzity.

14.8.9 Sponzoři a dary

Spousta větších podniků či známých osobností se snaží podporovat projekty s dobrým úmyslem. V rámci této kapitoly nelze uvést konkrétní potenciální sponzory v Moravskoslezském kraji. V případě žádosti o sponzorství či o dar je důležité podnik či jedince přesvědčit o svých kvalitách a záměrech. V tom může pomoci sepsání podrobného podnikatelského plánu, schůzka či prohlídka v podniku.

15 ČASOVÁ A NÁKLADOVÁ ANALÝZA

15.1 Časová analýza

V této kapitole je vytvořen harmonogram projektu, který zahrnuje celkem 11 kroků pro založení sociálního podniku. Jak dlouho dané činnosti trvají je zobrazeno pomocí časového harmonogramu v další tabulce (Tab. 19).

Tab. 19 Činnosti nutné pro založení sociálního podniku (vlastní zpracování)

1.	Vytvoření podnikatelského plánu
2.	Založení společnosti či živnosti
3.	Výběr prostorů
4.	Výběr zaměstnanců
5.	Založení bankovního účtu
6.	Registrace na Finančním Úřadě
7.	Registrace na sociální zabezpečení
8.	Registrace na zdravotní pojišťovně
9.	Sepsání indikátorů sociálního podniku
10.	Zabezpečení financí a využití podpory
11.	Zahájení činnosti

Časový harmonogram zahrnuje celkem jedenáct dílčích činností. Vytvoření přesného harmonogramu je dosti složité, jelikož většina z uvedených činností je vázána na další subjekt – například registrace na příslušných úřadech.

Dalším problémem při vytvoření přesného harmonogramu je časové rozmezí jednotlivých činností. Například vytvoření podnikatelského plánu závisí na subjektu, který plán vytváří, na jeho podrobném zpracování či na promyšlenosti podnikání. V případě podnikatelského plánu je interval zpracování stanoven v rozmezí měsíce až půl roku.

Harmonogram pro založení sociálního podniku je zpracován pro rok 2021 po jednotlivých týdnech. Zpracování celého harmonogramu je pouze informativní, v praxi může být celý proces mnohem delší a složitější.

Tab. 20 Harmonogram projektu (vlastní zpracování)

			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
2021	Únor	I.	■										
		II.	■										
		III.	■										
		IV.	■										
	Březen	I.	■										
		II.	■										
		III.	■										
		IV.	■										
	Duben	I.		■									
		II.		■									
		III.			■								
		IV.				■							
	Květen	I.				■							
		II.					■						
		III.						■	■	■			
		IV.							■	■	■		
	Červen	I.										■	
		II.										■	
		III.										■	
		IV.											■
	Červenec	I.											■
		II.											■
		III.											■
		IV.											

15.2 Ekonomická analýza

Pro založení sociálního podniku neexistuje pouze jedna možná varianta. Sociální podnikatelé si mohou vybrat z různých právních forem, jejichž základní kapitály se různí. Rozdíly v základním kapitálu jsou v rozmezí od 1 Kč do 2 milionů Kč, proto jsou celkové částky na založení sociálního podniku značně rozdílné. V nákladové analýze jsou zobrazeny položky, se kterými se mohou sociální podnikatelé při procesu založení setkat.

Tab. 21 Náklady spojené se založením podniku (Jak založit společnost s ručením omezeným a kolik to stojí, ©2020)

Náklady spojené se založením sociálního podniku	
• Základní kapitál	1 Kč – 2 mil. Kč
• Notářský zápis	2 000 Kč
• Výpis z rejstříku trestů (pro jednoho jednatele)	100 Kč
• Ověření podpisového vzoru (jednoho jednatele)	30 Kč
• Ověření podpisu vlastníka nemovitosti (sídlo společnosti)	30 Kč
• Ohlášení živnosti	1 000 Kč
• Potvrzení banky o vkladové povinnosti (záleží na poplatku banky)	500 Kč
• Sepsání notářského zápisu o osvědčení pro zápis do obchodního rejstříku	1 000 Kč
• Zápis skutečného majitele	1 000 Kč
• Zápis do obchodního rejstříku	6 000 Kč
• Odměna notáře za zápis do obchodního rejstříku	300 Kč

Pro další fungování podniku je nutné se soustředit na další náklady, se kterými je nutno počítat. Mezi tyto položky lze zařadit například:

- Mzdy zaměstnanců – minimální mzda pro rok 2021 je 15 200 Kč.
- Nájem prostor.
- Nákup surovin a materiálů.
- Nákup strojů a vybavení.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo vytvoření manuálu pro založení sociálního podniku a ulehčení tak podnikatelům při jejich cestě za prospěšným podnikáním. Založení sociálního podniku je složitý proces, který vyžaduje značnou míru vědomostí, odvahy a trpělivosti.

První třetina této diplomové práce se zabývala rozbořem literárních děl z oblasti sociálního podnikání. Tato část obsahuje nejen knižní teorii zabývající se tímto tématem, ale také užitečné informace z oblasti možností financování či možností vhodných právních forem. Tato část byla zpracována jako výchozí podklad pro následující praktickou část.

Praktická část byla rozdělena na dvě oblasti – analytickou a projektovou. V rámci analytické části byl proveden průzkum sociálních podniků Moravskoslezského kraje, který byl doplněn o PEST a SWOT analýzy. Závěr byl věnován kvalitativnímu výzkumu, který posloužil jako podklad pro vypracování manuálu. Sběr dat byl proveden technikou polostrukturovaného rozhovoru, při kterém byly zjištěny užitečné informace týkající se naplňování indikátorů sociálního podniku. V rámci výzkumu byly stanoveny dvě výzkumné otázky:

Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjištění poznatků a zkušeností z praxe. Odpověď na tuto otázku lze vyčíst skoro ze všech otázek kladených při rozhovoru. Jednotlivé odpovědi odkrývají celkovou podstatu podnikání:

- Jaké zaměstnance sociální podnik zaměstnává a jakým způsobem jim ulehčuje adaptaci v podniku.
- Ekonomická situace – jaké využívá ekonomické ukazatele, kde zveřejňuje povinné informace.
- Jaké jsou jeho veřejně prospěšné cíle – jakým způsobem pomáhá místní komunitě, koho podporuje.
- S kým podnik spolupracuje – místní odběratelé, dodavatelé či instituce.

Vedlejší výzkumná otázka se týkala možnosti poradenství a podpory pro začínající sociální podnikatele. Odpověď lze nalézt především u indikátoru 3d1. Sociální podnikatelé jsou podporováni a spolupracují například s Hospodářskou komorou, Moravskoslezským krajem, v rámci Moravskoslezského paktu zaměstnanosti či s univerzitami.

Poslední část diplomové práce byla zaměřena na vytvoření manuálu pro založení sociálního podniku. Při tvorbě manuálu byly použity informace z knižních zdrojů, ale také informace zjištěné v rámci kvalitativního výzkumu. Kapitola zabývající se naplňováním indikátorů sociálního podniku vychází ze zkušeností zakladatelů a může posloužit jako podklad pro nově začínající podnikatele či jako inspirace pro rozšíření dosavadních podniků.

V závěru diplomové práce byla zpracována analýza týkající se časové a ekonomické náročnosti založení podniku. Proces založení je časově náročný a jednotlivé činnosti jsou vázány na další subjekty. Harmonogram je proto pouze informativní a v praxi může být až mnohonásobně delší. Ekonomická analýza byla věnována nákladovým položkám, se kterými se mohou sociální podnikatelé setkat. Významnou položkou této analýzy je základní kapitál, který se u jednotlivých právních forem různí. Analýza proto neobsahuje jednotnou sumu pro založení sociálního podniku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DENNY, Simon a Frederick SEDDON, 2013. *Social enterprise: accountability and evaluation around the world*. 1st. ed. Routledge, 264 s. ISBN 9780415626101.
- [2] DOHNALOVÁ, Marie a Ladislav PRŮŠA, 2011. *Sociální ekonomika*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 175 s. ISBN 9788073575731.
- [3] DOHNALOVÁ, Marie, 2012. *Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 131 s. ISBN 9788073572693.
- [4] DOŘIČÁKOVÁ, Šárka a René PASTRŇÁK, 2017. *Aktuální otázky sociálního podnikání v České republice*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 143 s. ISBN 9788074649691.
- [5] JAKUBÍKOVÁ, Dagmar, 2013. *Strategický marketing: strategie a trendy*. 2. vyd. Grada, 368 s. ISBN 9788024746708.
- [6] KULDOVÁ, Lucie, 2010. *Společenská odpovědnost firem: etické podnikání a sociální odpovědnost v praxi*. 1. vyd. Kanina: OPS, 189 s. ISBN 9788087269121.
- [7] SARSBY, Alan, 2016. *SWOT Analysis*. 1st. ed. England: The Leadership Library, 86 s. ISBN 9780993250422.
- [8] SRPOVÁ, Jitka a Václav ŘEHOŘ, 2010. *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. 1. vyd. Praha: Grada, 432 s. ISBN 9788024733395.
- [9] SRPOVÁ, Jitka, 2020. *Začínáme podnikat: s případovými studii začínajících podnikatelů*. 1. vyd. Praha: Grada, 260 s. ISBN 9788027122530.
- [10] SYNEK, Miroslav, 2011. *Manažerská ekonomika*. 5. vyd. Praha: Grada, 471 s. ISBN 9788024734941.
- [11] SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava, 2010. *Sociální podnikání*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita, 117 s. ISBN 9788073726836.
- [12] ŠAFROVÁ DRÁŠILOVÁ, Alena, 2019. *Základy úspěšného podnikání: průvodce začínajícího podnikatele*. 1. vyd. Praha: Grada, 246 s. ISBN 9788027121823.
- [13] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2010. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Portál, 384 s. ISBN 9788073673130.

[14] VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ, 2012. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. vyd. Praha: Grada, 332 s. ISBN 9788024745206.

[15] VÍT, Petr, 2015. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Grada, 160 s. ISBN 9788024754772.

[16] YUNUS, Muhammad a Karl WEBER, 2010. *Building social business: the new kind of capitalism that serves humanity's most pressing needs*. 1st. ed. New York: Public Affairs, 226 s. ISBN 9781586488246.

Online knihy

[17] DOHNALOVÁ, Marie, ©2009. *Sociální ekonomika – vybrané otázky* [online]. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí [cit. 2021-02-27]. 92 s. ISBN 9788074160523. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_305.pdf

[18] KURKOVÁ, Gabriela, Monika DOBROVODSKÁ a Petra INGEROVÁ, ©2018. *Podpora sociálních podniků prostřednictvím veřejných zakázek*. [online]. 1. vyd. Praha: ASTRON studio CZ, a.s. [cit. 2021-03-15]. 26 s. ISBN 9788074211539. Dostupné z: https://sovz.cz/wp-content/uploads/2019/01/sovz_publicace_socpodniky_web.pdf

[19] KURKOVÁ, Gabriela, Petra FRANCOVÁ a Daniela BERNÁRIKOVÁ, ©2015. *MANUÁL: Jak založit sociální podnik* [online]. 2. vyd. Praha: P3 - People, Planet, Profit, o.p.s [cit. 2021-02-03]. 44 s. ISBN 9788026074014. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/media/com_form2content/documents/c1/a1172/f239/Manual_jak_zalozit_sp_2015.pdf

[20] VENCLÍK, Milan, ©2016. *Sociální podnikání v praxi* [online]. 1. vyd. Brno: Komora sociálních podniků ve spolupráci s Jihomoravským krajem [cit. 2021-02-08]. 68 s. ISBN 9788090568341. Dostupné z: https://www.komora-socialnich-podniku.cz/wp-content/uploads/2014/03/Brozura_soc_podnikani_2016_FINAL.pdf

Internetové zdroje:

[21] Adresář sociálních podniků, ©2021. České sociální podnikání [online]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku>

[22] Akcelerační program pro mladé společensky prospěšné inovátory, ©2021. Social impact award [online]. [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://czech-republic.socialimpactaward.net/>

- [23] Aktivní politika v zaměstnanosti, ©2021. Úřad práce ČR [online]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>
- [24] Bezúročný úvěr pro sociální podniky, ©2020. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. [online]. [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://www.cmzrb.cz/podnikatele/uvery/s-podnik/>
- [25] Co je a co není veřejná prospěšnost, ©2021. Šance Dětem [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/co-je-co-neni-verejna-prospesnost>
- [26] Co je náhradní plnění, ©2013. Chráněná dílna Hands [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <http://www.hands.cz/nahradni-plneni-2>
- [27] ČSOB Grantový program určený sociálním podnikům, ©2020. Československá obchodní banka, a.s. [online]. [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/csob/spolecenska-odpovednost/filantropie/granty/csob-grantovy-program-stabilizace-socialnich-podniku>
- [28] Definice a principy sociálního podniku, ©2021. TESSEA - Tematická síť pro sociální ekonomiku [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: <http://www.tessea.cz/tessea-onas/definice-a-principy-socialniho-podnikani>
- [29] Evidence tržeb, ©2020. Finanční správa [online]. [cit. 2021-05-10]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/nouzovy-stav/danove-informace/dotazy-a-odpovedi/eet>
- [30] Financování – Podporujeme podnikání se sociálním přesahem, ©2021. Česká spořitelna [online]. [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/socialni-bankovnictvi/financovani>
- [31] Index spotřebitelských cen – inflace – leden 2021, ©2021. Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-04-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-leden-2021>
- [32] Jak financovat sociální podnikání, ©2021. Zaměstnaný region [online]. [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.zamestnanyregion.cz/cs/jak-financovat-socialni-podnikani>
- [33] Jak založit sociální podnik, ©2021. Zaměstnaný region [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.zamestnanyregion.cz/cs/jak-zalozit-socialni-podnik>

- [34] Jak založit společnost s ručením omezeným a kolik to stojí, ©2020. E15 [online]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/vydelavame/jak-zalozit-spolecnost-s-rucenim-omezenym-a-kolik-to-stoji-1367417>
- [35] Kdo, co a odkdy?, ©2016-2021. Etržby [online]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <https://www.etrzby.cz/cs/kdo-co-a-kdy>
- [36] Komunikace-spolupráce, ©2014. Komora sociálních podniků [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: <https://komora-socialnich-podniku.cz/onas/komunikace-spoluprace>
- [37] Nejlepší účty pro podnikatele, ©2019. Peníze [online]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/podnikatelske-ucty/408607-nejlepsi-ucty-pro-podnikatele-projdete-si-nove-porovnaní>
- [38] Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31. 12. 2020, ©2021. Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/nezamestnanost-v-moravskoslezskem-kraji-k-31-12-2020>
- [39] O nás, ©2014. Klastř sociálních podniků [online]. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://www.klastr-socialnich-podniku.cz/o-nas/>
- [40] Osoby se zdravotním postižením, včetně mentálního a duševního onemocnění, ©2015. Město Poděbrady [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <http://m.mesto-podebrady.cz/osoby-se-zdravotnim-postizenim-vcetne-mentalniho-a-dusevniho-onemocneni/d-17972>
- [41] Osoby znevýhodněné na trhu práce, ©2014. Komora sociálních podniků [online]. [cit. 2021-02-07]. Dostupné z: <https://www.komora-socialnich-podniku.cz/socialni-podnikani/osoby-znevychodnene-na-trhu-prace/>
- [42] Otázky a odpovědi, ©2021. České sociální podnikání [online]. [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/otazky-a-odpovedi>
- [43] Pro úspěšnou a prospěšnou organizaci, ©2020. Impact First. [online]. [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://impactfirst.impacthub.cz/>
- [44] Projekt Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje, ©2021. České sociální podnikání [online]. [cit. 2021-02-07]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/mpsv/2641-projekt-podpora-socialniho-podnikani-v-cr-pokracuje>

- [45] Předmět činnosti komory, ©2014. Komora sociálních podniků [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: <https://komora-socialnich-podniku.cz/onas/predmet-cinnosti-komory>
- [46] Přehled o vývoji částek minimální mzdy, ©2020. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2021-04-14]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/prehled-o-vyvoji-castek-minimalni-mzdy>
- [47] Příspěvek na podporu zaměstnávání OZP, ©2021. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevky-na-podporu-zamestnavani-ozp>
- [48] Rádce nejen pro začínající podnikatele, ©2018. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/pruvodce-zivnostenskym-podnikanim/radce-nejen-pro-zacinajici-podnikatele--225510/>
- [49] Sociální podnikání, ©2017. Snadné dotace [online]. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <http://snadnedotace.cz/socialni-podnikani/>
- [50] Sociální podnikání, ©2021. Integrovaný regionální operační program [online]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://irop.mmr.cz/cs/vyzvy/detaily-temat/socialni-podnikani>
- [51] Sociální pojištění v roce 2021, ©2021. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2021-05-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>
- [52] TESSEA buduje kapacitu za účelem posílení sociálního začleňování, ©2020. Sociální práce [online]. [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <http://socialniprace.cz/tessea-buduje-kapacitu-za-ucelem-posileni-socialniho-zaclenovani/>
- [53] Tranzitní místa v sociálních podnicích, ©2021 [online]. [cit. 2021-05-17]. Dostupné z: <https://mspakt.cz/projekty/tranzitni-mista-v-socialnich-podnicich-v-moravskoslezskem-kraji/>
- [54] V jakém programu lze nalézt podporu pro sociální podnikání?, ©2020. Dotace EU [online]. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/faq/obecne-otazky/socialni-podnikani>
- [55] Začínáte podnikat?, ©2013-2021. Finanční správa [online]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/zivotni-situace/zacinate-podnikat>

[56] Základní kroky k evidenci tržeb a způsoby evidence, ©2016-2021. Etržby [online]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://www.etrzby.cz/cs/zakladni-kroky-a-zpusoby-evidence>

[57] Zákon o sociálním podnikání, ©2017. České sociální podnikání [online]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/clanky/2847-zakon-o-socialnim-podnikani>

[58] Založení obchodní korporace, ©2021. Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/pravnicke-osoby-a-podnikani/zalozeni-obchodni-korporace>

[59] Zaměstnávání osob se zdravotním postižením: Jaké jsou jeho výhody pro zaměstnavatele?, ©2020. Průvodce podnikáním [online]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/zamestnavani-osob-se-zdravotnim-postizenim/>

[60] Zemřelí v Moravskoslezském kraji v lednu 2021, ©2021. Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-04-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/zemreli-v-moravskoslezskem-kraji-v-lednu-2021>

[61] Změny v platbě zdravotního pojištění od 1.1.2021, ©2021. Vojenská zdravotní pojišťovna. [online]. [cit. 2021-05-10]. Dostupné z: <https://www.vozp.cz/zmeny-v-platbe-zdravotniho-pojisteni-od-1-1-2021>

Legislativa

[62] ČESKO, 2012. Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Příspěvky na webu:

[63] FRANCOVÁ, Petra a Eva FRAŇKOVÁ, 2019. Vyhodnocení dotazníkového šetření sociálních podniků v ČR. In: *České sociální podnikání* [online]. Praha [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnoceni_dotaznikove_setreni_2019.pdf

[64] Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021. Strategie integrované teritoriální investice (ITI) ostravské aglomerace. In: Integrovaný regionální operační program [online]. Praha, [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: https://irop.mmr.cz/getmedia/6141cbb7-b201-4eb9-bf47-0f28ade6bfb0/22-vyzva_ZS-ITI-OVA_Soc_podnik-II_final.pdf.aspx?ext=.pdf

[65] Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021. Strategie integrované teritoriální investice (ITI) ostravské aglomerace. In: Integrovaný regionální operační program [online]. Praha, [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: https://irop.mmr.cz/getmedia/c864323b-961b-4c91-aba9-95bc7bc10abf/Text-vyzvy-c.63-socialni-podnikani-IPRU-revize-1-3_fin.pdf.aspx?ext=.pdf

[66] ODDĚLENÍ EVALUACÍ, 2018. Vyhodnocení šetření sociálních podniků podpořených v OP LZZ po ukončení podpory (dodatek 2018). In: *Evropský sociální fond České republiky* [online]. Praha, [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: [https://www.esfcr.cz/documents/21802/3723788/VYHODNOCEN%C3%8D+%C5%A0ET%C5%98EN%C3%8D+SP+PODPO%C5%98EN%C3%9DCH+V+OP+LZZ+\(DODATEK+2018\).pdf/2a6cb224-01b9-4708-b0ed-c65d45d22663?t=1534918127319](https://www.esfcr.cz/documents/21802/3723788/VYHODNOCEN%C3%8D+%C5%A0ET%C5%98EN%C3%8D+SP+PODPO%C5%98EN%C3%9DCH+V+OP+LZZ+(DODATEK+2018).pdf/2a6cb224-01b9-4708-b0ed-c65d45d22663?t=1534918127319)

[67] TESSEA, 10.10.2014. Přehled rozpoznávacích indikátorů pro integrační sociální podniky (WISE). In: *TESSEA – Tematická síť pro sociální ekonomiku* [online]. Praha, [cit. 2021-02-17]. Dostupné z: https://www.tessea.cz/images/pdf/prehled_indikatoru_integracni_SP_2014.pdf

Elektronické periodikum

[68] *Doing Business 2020* [online], 2019. The world bank [cit. 2021-04-06]. ISSN 9781464814402. Dostupné z: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Profiles/Regional/DB20/20/EU.pdf>

[69] *Doing Business 2020: Czech Republic* [online], 2019. The world bank [cit. 2021-04-06]. ISSN 9781464814402. Dostupné z: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/c/czech-republic/CZE.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

IROP Integrovaný regionální operační program

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

MSK Moravskoslezský kraj

NNO Nestátní neziskové organizace

NOZ Nový občanský zákoník

OSVČ Osoby samostatně výdělečně činné

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Právní formy sociálních podniků dle průzkumu MPSV (Francová, Fraňková, 2019)	27
Obr. 2 Mapa sociálních podniků v České republice (Adresář sociálních podniků, ©2021)	41
Obr. 3 Výšečový graf právních forem sociálních podniků v MSK (vlastní zpracování)	44
Obr. 4 Znevýhodněné skupiny se zdravotními problémy (Adresář sociálních podniků, ©2021)	45
Obr. 5. Možnost stáží v sociálních podnicích MSK (Adresář sociálních podniků, ©2021).	46
Obr. 6 Poskytovatelé náhradního plnění (Adresář sociálních podniků, ©2021)	47
Obr. 7 Vývoj minimální mzdy v letech 2016-2021 (Přehled o vývoji částek minimální mzdy, ©2020)	49
Obr. 8 Přehled právních forem sociálních podniků (vlastní zpracování)	62
Obr. 9 Využívání finančního zdrojů sociálními podnikateli v MSK (vlastní zpracování) ..	79
Obr. 10 Integrovaný regionální operační program (Sociální podnikání, ©2021).....	82

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji (Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31.12.2020, ©2021).....	42
Tab. 2 Právní formy sociálních podniků v MSK (Adresář sociálních podniků, ©2021)	43
Tab. 3 Ostatní znevýhodněné skupiny (Adresář sociálních podniků, ©2021)	45
Tab. 4 Právní formy sociálních podniků s příslušnými zákony (Dořičáková, Pastrňák, 2017, s. 40,47).....	48
Tab. 5 SWOT analýza (vlastní zpracování).....	50
Tab. 6 Kategorie: obecná definice – seznam získaných kódů (vlastní zpracování)	56
Tab. 7 Kategorie: sociální prospěch – seznam získaných kódů (vlastní zpracování).....	57
Tab. 8 Kategorie: ekonomický prospěch – seznam získaných kódů (vlastní zpracování) ..	58
Tab. 9 Kategorie: environmentální a místní prospěch – seznam získaných kódů (vlastní zpracování).....	59
Tab. 10 Přehled právních forem - vedlejší činnost (ČESKO, 2012)	63
Tab. 11 Přehled právních forem - hlavní činnost (Dořičáková, Pastrňák, 2017, s. 39-56)..	64
Tab. 12 Základní informace pro založení OSVČ (Rádce nejen pro začínající podnikatele, ©2018).....	64
Tab. 13 Přehled dokumentů potřebných pro založení NNO (Vít, 2015, s. 19)	66
Tab. 14 Sociální zabezpečení (Sociální pojištění v roce 2021, ©2021)	70
Tab. 15 Zdravotní pojištění (Změny v platbě zdravotního pojištění od 1.1.2021, ©2021) .	71
Tab. 16 Výzvy pro MSK (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021), (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021)	82
Tab. 17 Investiční a provozní úvěr od Českomoravské záruční a rozvojové banky (Bezúročný úvěr pro sociální podniky, ©2020)	83
Tab. 18 Stabilizační grant pro sociální podniky od ČSOB (ČSOB Grantový program určený sociálním podnikům, ©2020)	84
Tab. 19 Činnosti nutné pro založení sociálního podniku (vlastní zpracování).....	86
Tab. 20 Harmonogram projektu (vlastní zpracování).....	87
Tab. 21 Náklady spojené se založením podniku (Jak založit společnost s ručením omezeným a kolik to stojí, ©2020).....	88

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Otázky k rozhovoru

OTÁZKY K ROZHOVORU

0. Obecná definice

0a1. podnik má veřejně prospěšný cíl zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, který je formulován v zakládacích dokumentech, a tyto dokumenty jsou veřejně dostupné

- Můžete mi prosím sdělit, ve kterých dokumentech máte formulovaný Váš veřejně prospěšný cíl a kde jsou tyto dokumenty veřejně dostupné?

0a2. reálně se uskutečňují veřejně prospěšné aktivity v oblasti zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce, které jsou v souladu s veřejně prospěšným cílem

- Jaké veřejně prospěšné aktivity v souladu s veřejně prospěšným cílem vykonává Váš podnik?

0a3. některá ze zainteresovaných skupin či osob poskytla vyjádření/doklad o veřejné prospěšnosti aktivit podniku v oblasti zaměstnávání a sociálního začleňování osob znevýhodněných na trhu práce

- Jakými doklady byly doloženy veřejně prospěšné aktivity a kdo ze zainteresovaných osob tento doklad poskytl?

0a4. podnik má etický kodex, který je veřejně dostupný

- Jaké etické principy dodržuje Váš sociální podnik a kde lze tyto principy nalézt?

1. Sociální prospěch

1a1. podíl osob ze znevýhodněných skupin (OZS) tvoří více než 30% zaměstnanců a tyto informace jsou veřejně dostupné

- Můžete mi prosím sdělit, kolik procent tvoří osoby ze znevýhodněných skupin ve vašem sociálním podniku?

1a2. podnik má specifikované cílové skupiny, na které jsou zaměřeny jeho aktivity

- Můžu se zeptat, kdo jsou cílové skupiny Vašeho podniku?

1a3. zaměstnancům ze znevýhodněných skupin je poskytována podpora zohledňující jejich specifické potřeby

- Jakým způsobem je znevýhodněným skupinám poskytována podpora zohledňující jejich specifické potřeby?

1b1. zaměstnanci a/nebo členové jsou pravidelně a systematicky informováni o chodu podniku, výsledcích hospodaření a naplňování veřejně prospěšných cílů

- Jakými způsoby jsou zaměstnanci informováni o chodu podniku, výsledcích hospodaření a naplňování veřejně prospěšných cílů?

1b2. zaměstnanci a/nebo členové jsou zapojeni do rozhodování o směřování podniku

- Jakými způsoby jsou zaměstnanci zapojeni do rozhodování o směřování podniku?

1c1. znevýhodnění zaměstnanci jsou vzděláváni dle individuálních možností

- Jakými způsoby jsou zaměstnanci ve Vašem podniku vzděláváni?

2. Ekonomický prospěch

2a1. více než 50 % případného zisku je reinvestováno do rozvoje sociálního podniku a/nebo naplňování deklarovaných veřejně prospěšných cílů a informace o distribuci a využití případného zisku je veřejně dostupná

- Na jakém veřejně dostupném místě může veřejnost nalézt informace o využití zisku?
- Do jakých oblastí je tento zisk investován?

2c1. tržby z prodeje výrobků a/nebo služeb tvoří alespoň 30 % z celkových výnosů podniku

- Můžete mi prosím sdělit, kolik procent tvoří tržby z prodeje výrobků nebo služeb?

2d1. podnik využívá některou ze standardních metod ekonomického řízení a/nebo řízení ekonomických rizik

- Jakou metodu ekonomického řízení nebo řízení ekonomických rizik využíváte?

2e1. podnik má v zakládacích dokumentech stanoveno převedení likvidačního zůstatku v případě svého zániku na jiný sociální podnik, veřejně prospěšnou organizaci nebo obec

- Na jakou společnost, veřejně prospěšnou organizaci či obec je v případě zániku převeden likvidační zůstatek a proč?

3. Environmentální a místní prospěch

3a1. podnik se orientuje na lokální potřeby na základě místního průzkumu

- Na jaké lokální potřeby se orientuje Váš podnik a jak přispívají společnosti?

3b1. podnik přednostně využívá místní zdroje: a) zaměstnává místní obyvatele, b) nakupuje od místních dodavatelů, c) využívá místní suroviny a materiály

- Jaké místní zdroje přednostně využívá Váš podnik?

3c1. podnik má formulované zásady environmentálně šetrného úřadování a provozu a naplňuje je v praxi

- Jaké zásady má podnik stanoven v oblasti environmentálně šetrného úřadování a provozu a jak je naplňujete?

3d1. podnik komunikuje a spolupracuje s místními aktéry

- S jakými místními aktéry a na jakých aktivitách Váš podnik spolupracuje?

Jaké možnosti financování využíváte? (vlastní zdroje, příspěvky, dotace, půjčky a úvěry, granty, veřejné zakázky, sponzoři, dary, jiné?)

Prostor pro Vaše rady a zkušenosti začínajícím sociálním podnikatelům. Každý Váš poznatek z praxe, může někomu ulehčit cestu ☺